

DOBŘÁ ADRESA

Z obsahu

Rozhovor s Lan Pham Thi

Vietnamka v pytli

Jidáš byl ufon:
vyznání Danu Brownovi

Obsah:

O bílém koni a žlutém draku

Vietnamka? To si nekupuj, to jsou klišé... říkal jsem tátovi (rozhovor s Janem Cempírkem) (4)

Vietnamka v pytli (anketa o událostech kolem knihy Bílej kůň, žlutý drak) (12)

O zvířatech a lidech

Jiří T. Král: **Královiny (15)**

Jakub Šofar: **Bloudění hvozdy všemi 2 (17)**

Michal Šanda: **Z antikvariátních banánovek – Největší sluha člověka slon (22)**

O extasi, expanzi a exkurzi.

A o Godotovi

Michal Kliment: **Extase československého filmu (26)**

Klára Kolářová: **Expanze americké laskavosti (30)**

Michaela Macková: **Exkurze do německé kuchyně (31)**

Veronika Štefanová: **Divadelní moderna v hávu post-moderny (32)**

O lásce a jiných běsech

Adéla Irma Miencilová: **Hořkosti (34)**

Štěpán Kučera: **Jidáš byl ufon (38)**

Kateřina Komorádová: **Mezičasy (42)**

Příloha

Jiří Kučera: **Subjektivní krajiny (44)**

Na titulní stránce: Lan Pham Thi (k článku na str. 4)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 2, ročník 11. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štěpán Kučera. Zástupce šéfredaktora: Štefan Švec. Redakce: Václav Dvořák, Martin Groman, Kateřina Komorádová, Michal Šanda, Jakub Šofar, Petr Štengl, Martin Vokurka, Pavel Voňka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafin a FirstNet a. s.

**SYSTÉM NAVIGACE:
KLEPNĚTE!**

První stránka (titulní):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenesou přímo na příslušné stránky. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevrou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):
BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenesou přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zveřejní obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

Literární zádrhel

Miloš Doležal Za mrtvé stromy

Vladimíru Herákovi

Drželi jste dlaně v parnu v deštích
blesky do vás řezaly
ptákům jste pletli hnízda
větru jste bránili
už vás skáceli

Vítr jste svým břichem lámali
kořeny hráze svázali
na dvorech, u Muk kšticí stíny kladli
a léčili, dechem léčili
už vás skáceli, skáceli

Varhany vaše burácely táhle
tmy a noci cedily
střechou jste byli havěti a trávě
mátohy jste ukryli
už vás skáceli, skáceli, skáceli
Vás stromi burlaci
Vás stromy medvědobijci
Vás stromy mudrci
Vás stromy námořníci
Už vás není
už vás nikdy nebude

Tebe stromy Divousi
Tebe strome Našeptávači
Tebe strome Tichošlápku
už nevzkřísí

Ty strome Bradavče
šumiš už v Ráji
Ty strome Škrabavče
skřípeš už v Ráji

Ty strome Klanivče
kvetěš už Ráji
Haluzko Prostořeká
Štěpnice Jatá
Pláničko na kost Odraná
Ptáčnice Ruplá
Podšmikli vás podřízli stáhli
čekejte
čekejte nás v Ráji

Komentář k básni

Seznam použité literatury:

- Jakub Deml: Moji přátelé (BB art)
- Kolektiv autorů: Stromy – Nový kapesní atlas (Sloart)
- Vlasta Javořická: Ticho po pěšině (JOTA)
- Kolektiv autorů: Zpracování dřeva – materiály, výrobky, konstrukce, technologie (Verlag Dashöfer)
- Aleš Klégr: Tezaurus jazyka českého: Slovník českých slov a frází souznačných, blízkých a příbuzných (Nakladatelství Lidové noviny)
- Stanislav Kostka Neumann: Kniha lesů, vod a strání (Nakladatelství Al. Srdce)
- Havlíčkobrodsko – mapa 1 : 50 000 (Klub českých turistů)
- Václav Čtvrtek: Veselá knížka Křemílka a Vochomůrky (Albatros)

Karl Thurgau von Jabkowicz

Naši milí,

odjel jsem na útraty Dobré adresy do Kuala Lumpuru natočit rozhovor s Lan Pham Thi, autorkou ceněné knihy Bílej kůň, žlutěj drak. Sešli jsme se nad miskou nudlů ve vietnamské restauraci a já si říkal, jak jsou odsud války v českém literárním životě bezvýznamné. Lan si vymínila, že interview vyjde pod pseudonymem Jan Cempírek, který od konce listopadu používá v komunikaci s novináři, a mimo záznam mi prozradila, že svojí geniální mystifikací na druhou bojuje proti českým předsudkům vůči vietnamské komunitě. Nakonec mi prodala šušťáky a dvojce značkové hodinky a já odjížděl na letiště plný radosti z dobře odvedené práce.

Snad se tato radost, sladká jak dech žlutého draka, přenesete i na vás.

Štěpán Kučera

O bílým koní a žlutým draku

„Nedávno jsem četl diskusi o Miss Vietnam 2009, kde někdo napsal: stejně je to Cempírek!“ směje se autor knížky *Bílej kůň, žlutěj drak* Jan Cempírek.

Napsal ji pod jménem fiktivní devatenáctileté Vietnamky Lan Pham Thi a vyhrál Literární soutěž Knižního klubu. Spíš než jako literatura je ta knížka zajímavá jako perfektně vymyšlený a provedený projekt, který s vtipem využívá stavu médií a českého literárního provozu.

Vietnamka? To si nekupuj, to jsou kliše... říkal jsem tátovi

Nad tím jsem taky přemýšlel. To téma tu dlouho leželo na ulici, je evidentní, že vietnamský autor se tady dřív nebo později objeví. Existují skvělé blogy psané českými Vietnamci – nebo snad lépe „Čechy s vietnamskými kořeny“ – pročítal jsem je v rámci přípravy na svoji knížku... Našel jsem kvalitní, vtipné texty a je slepota našich nakladatelů, že tyto autory nikdo neoslovil a nepracoval s nimi. Nápad na mystifikační knížku jsem v hlavě nosil asi tři roky a celou dobu jsem si říkal...

Začnu aktuální věci, o které se u nás moc nemluví. Tvoje knížka *Bílej kůň, žlutý drak* začíná být populární ve Vietnamu...

Když opadla vlna zájmu v Česku, přelilo se to do Vietnamu a týdně se mi tak ozývají tamější novináři, že se mnou chtějí udělat rozhovor nebo chtějí informace o knížce, případně přeložit nějakou ukázkou. Stal se z toho ve Vietnamu takový malý fenomén.

Ty ale s překladem knížky nesouhlasíš.

Pro mě je ta knížka už pasé, napsal jsem ji pro Čechy a nechci se s ní prezentovat nikde jinde.

Čím si vysvětluješ zájem vietnamské veřejnosti?

Každý národ je rád, když se o něj zajímají v zahraničí. Že je to mystifikace, pro ně nehraje žádnou roli, spíš je pro ně zajímavé, že někde v Evropě existuje velká vietnamská komunita, o které se píše.

Ve Vietnamu prý není úplně běžné psát prózu, možná i tím je pro ně knížka zajímavá.

Sama vietnamská literatura v psané formě existuje asi sto let a je tam daleko silnější tradice poezie, i když v poslední době se to tam mění. Každopádně poezii tam rozumí každý patnáctiletý kluk, je naprosto běžné vyjadřovat se poezií, časopisy mají rubriky o básničkách...

Vraťme se do Česka. Proč u nás podle tebe nejsou „skutečné Lan“, tedy autoři a autorky mladé vietnamské generace?

Nad tím jsem taky přemýšlel. To téma tu dlouho leželo na ulici, je evidentní, že vietnamský autor se tady dřív nebo později objeví. Existují skvělé blogy psané českými Vietnamci – nebo snad lépe „Čechy s vietnamskými kořeny“ – pročítal jsem je v rámci přípravy na svoji knížku... Našel jsem kvalitní, vtipné texty a je slepota našich na-

kladatelů, že tyto autory nikdo neoslovil a nepracoval s nimi. Nápad na mystifikační knížku jsem v hlavě nosil asi tři roky a celou dobu jsem si říkal, o to se nebudu ani pokoušet, stejně to nestihnu, než se objeví nějaký skutečný Vietnamec.

Čtenářský potenciál tu rozhodně je. V září jsem přišel za tátou, který nevěděl, že jsem to napsal, a on měl otevřenou stránku Knížního klubu a říkal, chci si objednat nějakou knížku, aby to moc nestálo, tady ta Vietnamka, ta vypadá dobře. Já mu říkal, to si nekupuj, to jsou klišé... Ale v tu chvíli jsem pochopil, že taková knížka opravdu může zaujmout většinovou společnost.

Část Vietnamců pořád tvrdí, že *Bílého koně* napsala Vietnamka, zástupce Svazu Vietnamců ČR říká, že vietnamská komunita autorku zná. Připomíná mi to boj o Rukopisy. Myslíš, že to může mít i mimoděčný obrozenecký efekt a emancipovat budoucí vietnamské literáty?

Až se objeví skutečný vietnamský autor, asi ho někteří budou porovnávat s titulem Bílej kůň, žlutý drak. Což paradoxně může být ku prospěchu věci, protože to zkrátka bude muset být dobrý rukopis. Už nebude stačit, že autor je Vietnamec.

Máš reakce od vietnamských čtenářů? Vytýkali ti něco obsahově?

Byly tam drobné nuance, nejzásadnější z jejich pohledu bylo, že vietnamská holka by nikdy nemohla chodit v noci sama venku, to je v tradičních rodinách nepřípustné.

Jak na knížku reagoval Vietnamec Tonda, předloha jedné z hlavních postav?

Říká, že je to v pohodě, knížku prý četl dvakrát. Ale Vietnamci, stejně jako další Asiaté, neumějí říct kritiku natvrdo. Mají zdvořilou výchovu a případné negativní dojmy spíše květnatě opíší. Musíme si s Tondou někdy sednout na pivo a probrat to. Spíš jsem ztratil jednoho kamaráda, podle

Důvodů je víc. Chtěl jsem upozornit na vietnamskou komunitu, zkusit, jak fungují principy výroby bestselleru, a taky to byl původně projekt reportáže, jejíž pomocí jsem chtěl dokumentovat situaci v českém literárním světě. Na všem je kus pravdy. Hodně mě inspiroval mystifikátor Boris Vian, který po válce vydal podobnou knížku pod identitou černošského autora a rozpoutal nadšení francouzské kritiky. Bohužel Vian skončil špatně...

kterého jsem napsal postavu keramika Petra, který tam hraje roli „bílého koně“. Není to pozitivní postava a kamarád to moc nevydejchal, což je mi hodně líto.

Proč jsi tedy používal skutečná jména a skutečné profese, když podstata těch postav byla fiktivní? Tvůj kamarád, předloha postavy malíře Michala, mi říkal, že mu volal novinář, jestli s tou holkou opravdu spal...

Připravoval jsem to narychlo a podle skutečných osob se mi líp psalo. Ale malíř je umělec, bohém, ten nad svým literárním dvojníkem mávl rukou.

Pojďme teď celou „kauzu Vietnamka“ zrekonstruovat. Co původně stálo za celým tím nápadem? Radost ze hry, nebo jsi chtěl na něco upozornit?

Důvodů je víc. Chtěl jsem upozornit na vietnamskou komunitu, zkusit, jak fungují principy výroby bestselleru, a taky to byl původně projekt reportáže, jejíž pomocí jsem chtěl dokumentovat situaci v českém literárním světě. Na všem je kus pravdy. Hodně mě inspiroval mystifikátor Boris Vian, který po válce vydal podobnou knížku pod identitou černošského autora a rozpoutal nadšení francouzské kritiky. Bohužel Vian skončil špatně, při premiéře filmu, natočeného podle té knížky, vystoupil a tak horlivě se zastával svého autorství, že dostal infarkt a umřel. Tak takhle bych dopadnout nechtěl.

Druhá inspirace přišla, když jsem vydával prvotinu Rafinerie v nakladatelství Labyrint. Šéf Labyrintu Joachim Dvořák mi povídal, hele, ty jsi marketingově o ničem, pětatřicetiletý chlap, co s tebou... To by chtělo nějakou ethno-babu. Měl pravdu.

Pustil ses tedy do psaní. Spolupracoval jsi při tom s Vietnamci?

Při psaní ne, ta knížka je o tom, co si o Vietnamcích myslí Češi. Věděl jsem jasně, co a jak chci napsat – jednoduchý příběh

s jednoduchými schémata. Knížku o holce, která je v opozici vůči většinové společnosti. Vietnamské dialogy, které pak působily na porotu i recenzenty tak autenticky, jsem napsal česky a pak jsem si je nechal přeložit.

Stylizoval ses do dvacetileté holky, říkáš, že jsi záměrně používal klišé, stereotypy... Dá se říct, žeš vědomě napsal špatnou knížku?

Psál jsem knížku, o které jsem věděl, že je jednoduchá. Ale věřím tomu, že časem může být důležitá jako zachycení stavu společnosti dejme tomu v 90. letech. To není knížka o aktuálním stavu z roku 2009, protože situace vietnamské komunity se vyvíjí, i vietnamské tržnice mizí, takže je to trochu retro.

Rukopis jsi měl hotový během tří týdnů. Co jsi dělal dál?

Chtěl jsem obeslat několik nakladatelství a domluvit se s kamarádem dokumentaristou, který by zachytil, jak rozdílně nakladatelé vnímají totožný rukopis krásné mladé Vietnamky a Cempírka. Ale pak mi to přišlo laciné. Říkal jsem si, já jako nakladatel bych taky sáhl po Vietnamce, tady není nic k objevování. Knihu jsem ale poslal do prestižní soutěže, Ceny Knižního klubu.

A kniha vyhrála. Jaká byla následná spolupráce s nakladatelstvím?

Korektní, ale v něčem úspěšná. Zůstalo třeba pár překlepů. Taky jméno autorky – Lan Pham Thi – je špatně. Správně je Lan Thi Pham. Uváděl jsem od začátku jméno správně, ale korektor vzal slovosled z mailové adresy, kde jsou jednotlivá slova zpřeházená. Svoji roli sehrálo i to, že jsem v té době byla v Kuala Lumpur a nemohla jsem komunikovat moc intenzivně, takže jsme si s nakladatelem vyměnili e-mail třeba jednou za čtrnáct dní. Nebylo to pružné, ale skluzy byly z mé strany, abych to neházel vše na nakladatele.

Musel jsi udělat i spoustu dalších věcí, aby Lan Pham Thi vypadala věrohodně.

Přiznávám, že tomuto jsem se věnoval pečlivě. Bavilo mě vymýšlet, co všechno musíš udělat pro to, abys zavedl na trh novou autorku. Musel jsem vyrobit video s Vietnamkou, vytvořit jí uvěřitelný životní příběh, napsat nějaké články na internet a datovat je třeba dva roky nazpátek, vytvořit Lan profil na nějakém serveru... Bylo třeba „zašpinit internetový prostor“, aby Vietnamka byla pro novináře uvěřitelná. Velký problém s vizualizací autorky. Nechtěl jsem oslovit žádnou českou Vietnamku, protože by ji v novinách poznali kamarádi, tak jsem za fotky zaplatil jedné holce z Austrálie. Ale každý novinář chtěl novou fotku, která ještě nevyšla nikde jinde, takže tuhle zásobu jsem vyčerpával během prvního týdne...

Tím se dostáváme k mediálním ohlasům. Začaly se objevovat nadšené recenze.

Občas mi někdo řekne, že když jsem chtěl napálit Knižní klub, proč jsem se k autorství nepřihlásil při předání ceny? Ale proč bych měl? V tu chvíli by nedošlo k tomu nejzajímavějšímu, a to byly právě reakce médií. Protože trochu vím, jak fungují noviny a jaký důraz se klade na rychlost předávaných zpráv, tak mě ani nepřekvapilo, že recenzenti zareagovali tak, jak zareagovali. Nikdo nic neověřoval, nikdo nad ničím nepřemýšlel. Recenzenti psali schematicky s výjimkou Jana Čulíka v Britských listech. Nevýčítám kritikům, že skočili na identitu Vietnamky, protože nebyl důvod na ni nespočít. Ale pak tam byla druhá rovina, a to literární kvality té knížky, a tady kritici naprosto vyhořeli.

A jaké bylo dávat rozhovory pod identitou Vietnamky?

Nijak zvlášť jsem si to neužíval. Ale ty rozhovory jsou autentičtější než knížka, protože při nich jsem měl vedle sebe skutečné Vietnamky, s nimiž jsem se skamarádil během psaní.

Nakonec se to provalilo. Na stopě ti byl Zdenko Pavelka ze Salonu Práva, ale důkaz získal až díky vyzrazení e-mailové korespondenci mezi tebou a Davidem J. Žákem. Nezkazilo trochu to nedůstojné odhalení celý tvůj projekt?

Já s tím problém nemám. Svůj účel Lan splnila. Trochu nadneseně – pokud by Lan měla žít dál, tak bych její identitu spíš propůjčil za pár piv nějakému mladému autorovi. Ale jinak už mi to bylo spíš jedno.

Jakou roli tedy sehrál David Jan Žák? Byl to on, kdo zveřejnil vaše maily, ale říká, že omylem. Zároveň v té době vydával nový román, který se mimochodem taky dostal do finále Literární ceny Knižního klubu, a díky odhalení Vietnamky získal velký prostor v médiích.

David o té kauze měl nějaké povědomí, ale nepodezíráám ho, že to udělal schválně. On pak hlavně nezvládl komunikaci s novináři, takže o sobě vytvořil mediální obraz práskáče. Spíš mu to vše uškodilo.

Komunikaci s novináři podle tebe nezvládl ani Knižní klub...

To je pravda. Ve čtvrtek vyšel Pavelkův článek a nic se nedělo, protože tištěné noviny se monitorují až zpětně. V pátek dopoledne to převzal Týden.cz a objevilo se to na webu. Během dalších dvou hodin mi volali ze všech hlavních českých médií. Zároveň volali i do Knižního klubu. V Knižním klubu tak měli minimálně den na to, aby si připravili, jak to budou komunikovat. Bohužel reagovali hodně hystericky. Na jednu stranu říkali, že posuzují kvality textu, a ne autora, ale emotivní prohlášení zejména projektové manažerky Knižního klubu o podvodníku Cempírkovi naopak přihrálo teoriím o protekčním výherci a pozitivní diskriminaci. Měli zachovat chladné hlavy, ne být tak emotivní a mohli z celé kauzičky vyjít docela kladně.

Setkal ses i se závistí kolegů spisovatelů?

Jediný, kdo to nevydýchal, byl Jiří Dědeček. Asi proto, že předloni napsal mystifikační sbírku básní, které se tvářily jako renesanční poezie a média to téměř nezaznamenala. Ty básně jsou mimochodem povedené. No a pak přišla Vietnamka, která sklídila takový ohlas a pan Dědeček měl zřejmě pocit, že jsem mu ukradl jeho show.

Ty jsi naopak mediální výstupy zvládl dobře, řekl bych. Jaké to bylo pro tebe, stát se na chvíli hvězdou?

Já jsem vůči tomu imunní. Když člověk nějakou dobu pracuje v médiích, tak pochopí, jak fungují a že je to do velké míry virtuální svět. Nijak jsem svou mediální tvář neprožíval a do televize se nehrnul. Ostatně nebylo proč. Ale některé dozvuky mě pobavily. Třeba jsem nedávno na nějakém serveru četl diskusi o Miss Vietnam 2009, kde jeden uživatel napsal: *stejně je to Cempírek!*

Štěpán Kučera

O bílym koní a žlutým draku

„Co si
o tom všem
myslíte?“
zněla anketní
otázka o kauze

Vietnamka, již jsem obeslal
asi dvacet osobností
a „přátel Dobré adresy“.

Vietnamka v pytli

„Otázku jsem schválně zvolil co
nejobecněji, aby si každý mohl
zvolit vlastní osobitý pohled.

A tady jsou odpovědi,
které dorazily...

šk

Mrzí mě, že největší mediálně-literární kauzu minulého roku vyvolala špatná knížka, a ne dobrá knížka. Ale asi je to příznačné. Radím všem, aby si kupovali skryté knížky, se kterými se vzájemně nečekaně najdou, protože kupovat cokoli, co se objevuje v médiích, už prakticky nestojí za to.

Štefan Švec

kritik a nejstálější šéfredaktor Dobré adresy

Mně by se nejvíc líbilo, kdyby vyhrála Janička Cempírková. Vietnamka pobavila, ale mladá autorka bez etno přívlastků a omluvenek by nadchla. Pokud by bylo za co. Novelu jsem nečetla, ale to je asi nepodstatné vzhledem k tomu, že měla splnit jiné cíle než být čtena.

Ta knížka je chudák, ne Vietnamci, Žák nebo Knižní klub. Natož kritici, co si naběhli a teď běsní. Pro mě stojí zásadní otázka takhle: dali by to tuzemsky obyčejné Janičce Cempírkové? Když mužská literatura (tj. psaná muži pro muže i ženy) zůstává normativní, zatímco ženská druhořadá? Takže autory prosím: příště držet změnu pohlaví, ale odetnit. A vylepšit konec, ta habaděra s tzv. omylem odeslanými e-maily jinak podařenou boudu zasmradila. Ale to už si určitě pánové Žák a Cempírek vyřikají. Nejlépe ve vietnamské restauraci s mozaikou draka na podlaze, ať z toho Vietnamci mají aspoň něco.

Tereza Šimůnková

básnířka a novinářka

Jak poutavé téma jsem v české literatuře postrádala. A těšila jsem se na tu knihu jako na něco, co mi umožní prožít český svět očima příslušníka menšiny. Pokud by to bylo zpracováno dobře, muselo by jít o klíčovou knihu roku. Jenže celý ten humbuk kolem autorství a jeho načasovaného „odhalení“ do doby předvánočního trhu považuji za kalkul a je mi to tak trochu protivné. Takže se obávám, že knížku nevezmu do ruky, a tím pádem se

k ní nemůžu vyjádřit. A co se týče samotné ceny KK, tak jsem ji považovala za dobrou a každoročně jsem její laureáty sledovala. V mých očích jí kredit nesnížilo to, zda o podvodu věděli, či ne, ostatně jsou tu od toho, aby knihy prodávali, a PR dělají dobře, ale mrzí mě, že vědomě propustili text nesplňující vyhlášené podmínky.

Kateřina Tučková
prozaička

Podstatná je odpověď na otázku, zda je kniha Bílej kůň, žlutý drak dobrá, nebo nikoliv. Důvěřuji porotě, že vybrala nejlepší soutěžní text. Nebo snad by byl kvalitní pouze v případě, kdyby autorkou byla vietnamská dívka, zatímco v případě autora Čecha je o měřitelný fous horší? Mně samotnému by se víc líbila varianta s mladou Vietnamkou, která se naučila tak dobře česky, že nám českým prdolům s rasistickými sklony vytřela zrak, ale obvinění Jana Cempírka z podvodu je pitomost. Mystifikace jsou už mnoho století legitimní součástí hry zvané literatura. Veškerý mediální humbuk okolo tohoto případu svědčí o tom, že autor pro svůj soutěžní rukopis vybral jméno, které mělo víc šancí vyhrát soutěž, než měl on sám. Měli bychom být Janu Cempírkovi vděční za to, že nás upozornil na soustavné přeceňování institutu autorství, na to, že jsou jména, která jsou automaticky zvýhodňována, a rovněž na fakt, že literatura pomalu, ale jistě směřuje do šoubyznysu, neboť k zviditelnění není dnes ani tak zapotřebí umět psát, jako spíš umět si udělat reklamu skandálem a senzací. Nabízí se zajímavá otázka: Jak by asi vypadal český Parnas, kdyby všechny slavné knihy byly vydány bez uvedení jmen autorů?

Jiří Žáček
básník

Pro mě osobně byla celá „kauza Vietnamka“ především dokladem dvou věcí. Zaprvé, že česká média už fungují jako továrny na zprávy, v níž no-

vináři a novinářky plní funkce čistě podavačské. Zodpovědnost, profesní úroveň, ale i schopnost vůbec vykazovat činnost vyšší intelektuální úrovně jsou pasé. A platí to i v kulturních redakcích. Konkrétně: se samotným podezřením, že jde o mystifikaci, na veřejnost přišel Zdenko Pavelka na stránkách Salonu.

Teprve po jeho druhém článku si věci začal všimnout někdo jiný (více však pouze Respekt). A když už se povedlo nasbírat důkazy a prstem na Jana Cempírka ukázat (po několika týdnech pátrání), když už byla kauza zabalena do balíčku a připravena k odeslání, chytli se toho konečně všichni. A tak nějak všichni taky zapomněli zmínit toho, kdo celou věc odhalil (opět čest výjimkám: Respektu, webu ČT24, Literárním novinám). Balíček byl odeslán veřejnosti s různými razítky (kolegové a kolegyně v Událostech ČT nebo v Lidových novinách dokonce ani nepátrali po tom, jak věc vznikla, vzali Cempírkovo jméno jako fakt a jeho odmaskování jako svoji zásluhu). A následně opět nastalo ticho. Čeká se na další balíček. Kdopak nám ho připraví? Druhá věc, která mě trkla snad ještě razantněji, je schopnost některých zainteresovaných lidí bezostyšně lhát. Ale to ať si každý přebere sám.

Zbyněk Vlasák
Salon, Právo

A přinesl už pan Cempírek nějaký důkaz, že tu knížku napsal on? Moc se nemluví o výroku pana Huynh Tan Binhha ze Svazu Vietnamců ČR pro Lidové noviny: „Lan Pham Thi sto procentně není vymyšlená, vietnamská komunita tu rodinu zná a normálně s ní komunikuje. Slyšel jsem, že se její otec ke knize stavěl dost odmítavě.“ O Cempírkově autorství pochybuje i Tereza Brdečková, porotkyně Ceny Knižního klubu. „Co když rukopis někomu ukradl?“ píše na svém blogu. „Dal honorář a tantiémy na česko-vietnamský slovník, jak tvrdí? Nebo si to taky vymyslel?“ A předseda českého PEN klubu Ji-

Teprve po jeho druhém článku si věci začal všimnout někdo jiný (více však pouze Respekt). A když už se povedlo nasbírat důkazy a prstem na Jana Cempírka ukázat (po několika týdnech pátrání), když už byla kauza zabalena do balíčku a připravena k odeslání, chytli se toho konečně všichni. A tak nějak všichni taky zapomněli zmínit toho, kdo celou věc odhalil (opět čest výjimkám: Respektu, webu ČT24, Literárním novinám).

O Cempírkově autorství
pochybuje i Tereza
Brdečková, porotkyně Ceny
Knižního klubu. „Co když
rukopis někomu ukradl?“
píše na svém blogu. „Dal
honorář a tantiémy na
česko-vietnamský slovník,
a žlutým draku
jak tvrdí? Nebo si to taky
vymyslel?“ A předseda
českého PEN klubu Jiří
Dědeček říká, že už jeden
Cempírkův román četl a že
nevěří, že by tak kvalitní
knihu, jakou Bílej kůň, žlutej
drak je, mohl napsat takový
grafoman. A určitě to neříká
jenom proto, že paní
Brdečková je jeho žena.
Paní Brdečková ještě píše:
„Být já Cempírek,
předložím o tom všem
jasnější důkazy než
rozhovor do novin.“

ří Dědeček říká, že už jeden Cempírkův román četl a že nevěří, že by tak kvalitní knihu, jakou Bílej kůň, žlutej drak je, mohl napsat takový grafoman. A určitě to neříká jenom proto, že paní Brdečková je jeho žena. Paní Brdečková ještě píše: „Být já Cempírek, předložím o tom všem jasnější důkazy než rozhovor do novin. A pak řeknu: Milá poroto a Euromedie, díky za vaši práci.“ Protože Cempírek se k něčemu takovému očividně nechystá, udělám to aspoň já. Milá poroto a Euromedie, děkujeme!

Bolemíra Nešťastná

básnířka

Co si myslet o literární blamáži Bílej kůň, žlutej drak, která před několika málo týdny zapůsobila jako balvan vhozený do jinak poklidného spisovatelského a nakladatelského českého rybníka? Dle mého je to blamáž pozoruhodná ze dvou důvodů: umožnila neznámému spisovateli prorazit do literárního světa a poukázala na naši bezbrannost vůči virtuální realitě.

Osobně se domnívám, že férové by bylo, aby Jan Cempírek při přebírání ocenění strhal virtuální kulisy a pravil: „Dámy a pánové, děkuji vám za vaše ocenění mé práce. Autorem románu Bílej kůň, žlutej drak jsem já. Doufám, že to ve vašich očích cenu a význam díla nijak nesnižuje.“

To se však nestalo. Jan Cempírek pokračoval ve své hře, k jejíž přesvědčivosti mu byla nápomocna virtuální realita, dál. Věříme tomu, že neznámí lidé, s nimiž se prostřednictvím internetu setkáme, jsou skuteční? Píšeme-li si se ženou, je to opravdu žena? A říká-li, že je z Vietnamu, pochází opravdu odtud? Jan Cempírek je cestovatel a člověk nonkonformní. Jako by nám chtěl ukázat:

chyťte se za nos, čemu všemu jste schopni uvěřit...

Michal Bureš

pedagog, dramaturg a rozhlasový

režisér

Každá kniha potřebuje, ať se nám to líbí, nebo ne, k tomu, aby prorazila na knižním trhu, dvě věci: dobrý text a zajímavý kontext. Čili příběh ukrytý vevnitř a příběh, který se vine kolem knihy jako takové. Jan Cempírek se pokusil vytvořit kontext kolem své knihy a bezesporu se mu to povedlo. Rozdíl mezi ním a např. Salmanem Rushdiem – jehož kontextem byl zejména rozsudek smrti vynesený nad ním iránskými duchovními – nebo Milanem Kunderou – jehož kontextem zase byl odchod z okupovaného Československa a aureola vykladače poměrů v komunismu – nebo mezi Borisem Vianem, na nějž se odvolává jako na inspiraci – je však v jedné důležité věci. Kontext jako takový je lživou reklamou a text průměrnou literaturou.

Ten, kdo si knihu koupil, mohl mít pocit, že si kupuje vhléd dovnitř vietnamské komunity. Vhléd vyprávěný někým, kdo je sám příslušníkem oné komunity, součástí tajemství, průvodcem po neznámém, dosud nezmapovaném území. Čtenář s takovýmto očekáváním si ale koupil Vietnamku v pytlí, nedozvěděl se o vietnamské komunitě nic z pera insidera, nýbrž znova z pera Čecha, českého novináře. To je zcela jistě zklamání. Je ale možné, že právě tento úspěch klamně reklamy povzbudí skutečné Vietnamce, aby vyprávěli pro Čechy svůj příběh. Otázka je, jestli jim ještě někdo bude věřit.

Markéta Pilátová

spisovatelka

Královiny

Píseň pro pedofily: Když jde malý bobr spát

Kanadský historický časopis Bobr si po 90 letech musel změnit jméno, protože kvůli svému názvu byl jeho obsah webovými filtry často blokován jako pornografický. Jeden si myslí, že to je ale pouhý začátek boje s bobry. Přejmenovat bychom totiž měli třeba i kontroverzní román „Hoši od Bobří řeky“, o písničce pro pedofily „Když jde

malý bobr spát“ ani nemluvě. Jeden se také bojí až pomyslet, jak si webové vyhledávače mohou vykládat plnění skautských bobříků. Zdá se, že nám jazykové bohatství okrajuje nejen politická korektnost, ale i pornografie. Už dávno nepoužíváme kdysi nevinná sousloví jako „malá čubka“ nebo „vlhká čiča“ a teď nám seberou i starého dobrého bobra (po novu by to mohl být „vodní savec s velkým ocasem“, ale obávám se, že ani tento název neprojde). Brzy tak budeme za heslem „Zabij bobra, zachráníš strom“. hledat zločin proti lidskosti. Možná je čas, aby feministky zdvihly svůj prapor proti této

Možná je čas, aby
feministky zdvihly
svůj prapor proti
této
nespravedlnosti,
vždyť už Spirituál
kvintet kdysi zpíval,
že „musíš za svým
bobrem stát“.

Přesto je taková
akce málo
radikální: vždyť co
legrace by si
třeba užil občan
mířící do Thajska,
kterému by do
kufru přibalili půl
kilogramu
heroinu. A co
takhle výtisk
koránu
s návodem na
domácí výrobu
bomb dát
snědšímu muži
s plnovousem,
který se chystá
do Izraele? Nebo
DVD s dětským
pornem staršímu
chlápkovi
cestujícímu
kamkoliv?

nespravedlnosti, vždyť už Spirituál kvintet kdysi zpíval, že „musíš za svým bobrem stát“.

Pokřivený obraz básníka aneb

„Kdo si zaslouží tři sezóny v pekle“

Jeden musí obdivem padnout na zadek před bystrými duchy, kteří chrání naše literární dědictví před znetvořením. Jedním z největších takových hrdinů je editor Martin Machovec, který pečuje o odkaz básníka Egona Bondyho a který nyní upozornil na pokřivený obraz tohoto autora ve filmu 3 sezóny v pekle. Ve svém článku pro občasník A2 konstatoval, že těžko můžeme ignorovat rozpory mezi polofiktivním-polofaktografickým příběhem a konkrétními historickými souvislostmi. Jeden se zděsil, co že to filmaři ve filmu zvrzali takovým způsobem, že Bondyho pověst nenapravitelně zkazili. Udělali z něj dělníka nebo snad ne-dej bože hlasatele kapitalismu? Kdepak, něco mnohem horšího. „Filmaři si z Bondyho básní vybrali hlavně takové, v nichž se nešetří vulgarismy, což bohužel pohled na Bondyho básnické dílo velice zkresluje a dělá to z jeho autora v očích neinformovaných diváků až jakéhosi zvráceného skatologa či koprolalika, a tedy básníkově literární pověsti značně škodí,“ píše Machovec. Jeden je opravdu pobouřen, že filmaři nevytvořili odbornou komisi za předsednictví Martina Machovce, který by

jim vysvětlil, jakým způsobem je nutné Bondyho vykládat. A mělo by se jít mnohem dál: takové komise je nutné ustanovit u všech našich národních velikánů a snad raději vůbec u všech lidí od literatury. Ani si raději nepředstavovat, co všechno by nás totiž mohlo potkat, kdyby umění bylo nejsvobodnější lidskou činností. Pozitivní ovšem je, že u Martina Machovce taková komise v budoucnu nebude potřeba: pokřivit jednorozměrnou úzkoprsou postavu totiž hned tak nelze.

Skvělá akce slovenských policistů aneb „Drogy jsou lepší než výbušnina“

Jeden je nadšený bezpečnostní akcí slovenských policistů, kteří podstrčili člověku odlétajícímu do Irska do zavazadla výbušninu a zapomněli ji tam. Přesto je taková akce málo radikální: vždyť co legrace by si třeba užil občan mířící do Thajska, kterému by do kufru přibalili půl kilogramu heroinu. A co takhle výtisk koránu s návodem na domácí výrobu bomb dát snědšímu muži s plnovousem, který se chystá do Izraele? Nebo DVD s dětským pornem staršímu chlápkovi cestujícímu kamkoliv? Mein Kampf německému turistovi? Monografii o Tchaj-wanu občanovi Čínské lidové republiky? Jeden lituje, že policejní fantazie je bohužel zatím velmi omezená.

Jiří T. Král

Další glosy jsou na
www.kral.bloguje.cz

O zvířa tech a lidech

Bloudění hvozdý všemi (2)

Copak vám všem asi nadělil Ježíšek? Já jsem dostal zase po čase balíček s muzikou. Nejvíc mě „ohřála“ kapela Květy céděčkem *Myjau*. Většinu skladeb a textů napsal Martin E. Kyšperský. Tři dni jsem si to pak dokola točil v práci při práci (to se teda zase povedlo) a neohrálo se

to ve mně. Jestli takhle vypadá krize hudby, tak pánbůh za ni zaplať.

Ale kdo odvede mé jedničky a nuly do bezpečí?

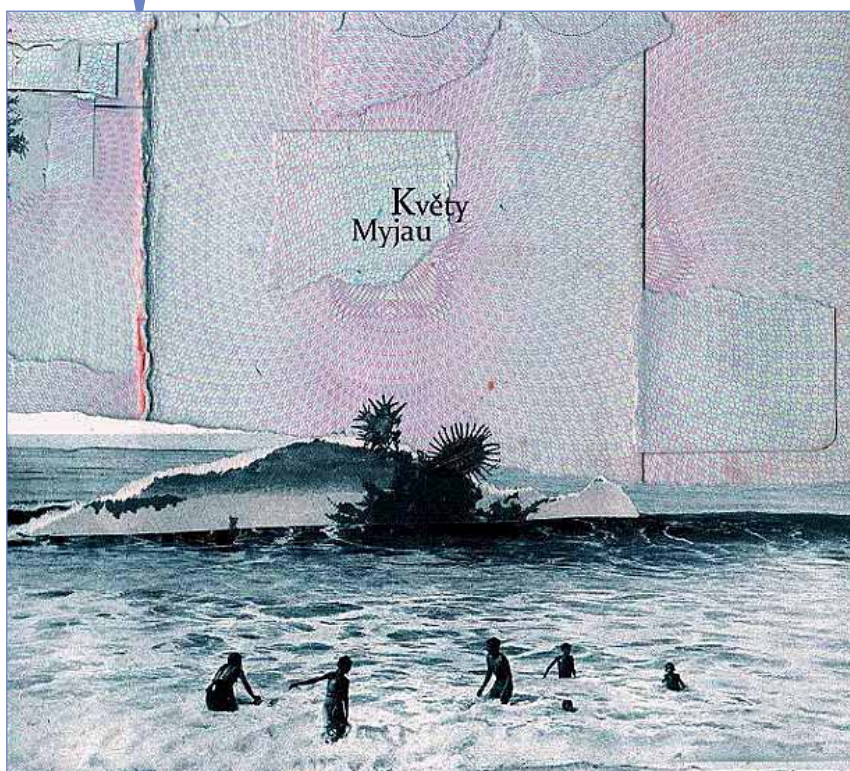
To vyplašené malé stádo ovčí.

Kdo zachrání všechno to tajemství digitální?

Když jenom já vím, že mezi nimi čekáš i ty.

(S notebookem na klíně)

Květy

Nevím, zda text v písničce *Metrem* má něco společného s Josefem Vlčkem (*Vlčku, tvá ruka mizí mezi lidmi v roce devadesát dva*), ale pro mě určitě. Tenhle inženýr hudebních duší letí oblohou jako vyhořelá raketa a nemůže najít nějaký gate směřující na šroťák.

Tyhle květy vám neopadají.

Ale pojďme dál, ať nezabloudíme.

Když jsem byl na konci minulého roku v Berlíně, k mnoha věcem, ze kterých jsem byl nadšen a rozdivočen, patřila výstava japonského „architekta“ Tadeshiho Kawamaty (1953) *Berliner Baumhäuser*. Pořádal ji Haus der Kulturen der Welt (9. 10. 2009). Skončila 10. ledna letošního roku.

Když jsme se jednoho dne vydali od Bundestagu do hvozdů Tiergarten po John-

Když jsme u těch
stromových obydlí,
s jejich projekcemi
přišla před
několika lety
berlínská skupina
Raumlabor, jež
udržuje s pražským
prostředím
kontakty.

-Foster-Dulles-Allee, právě v místech, kde stojí budova pořádající instituce, začaly se v korunách listnáčů objevovat stavby z latí a prken, jakési umělé čarověníky (shluky znetvořených větví), držící pomocí svého hostitele, bez jediného železného hřebíku či šroubu. Hnízda pro budoucí Ikary, nebo cesta, jak řešit nedostatek pozemků? Problém je, že lidé moc neumí žít se stromy v pospolitosti (*už jste jistě všichni byli na Avataru*), nejspíš by je svým chováním zahubili. Kawamata je vynalézavý chlapík (viz foto na csw.art.pl/new/2001/kawamata_e.html).

Když jsme u těch stromových obydlí, s jejich projekcemi přišla před několika lety berlínská skupina Raumlabor, jež udržuje s pražským prostředím kontakty.

Nebylo by to marné, vydělit část Stromovky pro takové experimentování. Pak by

konečně otázka „Odkud jsi spadl?“ měla větší smysl.

Zpátky na stromy!

Ale pojďme dál, ať nezabloudíme.

Ve vánočním vydání kulturního čtrnáctideníku A2 jsem se vydal do souvratí recenze knihy Tomáše Zmeškala *Životopis černobílého jehněte* od bohemistky Anny Vondřichové. Knihu jsem zatím nečetl. Ano, připouštím, že jsem tak zvrhlý, že pročítám recenze dopředu. Bohemistka asi tak v půlce píše: *Motivace hrdinů zůstává mnohdy nejasná, podobně jako motivace autorská*. Možná by to mohlo být takové rozlišovací znamení. Koho zajímá v knize motivace hrdinů a autorů, tak marš na jednu stranu, koho nezajímá, jde na stranu druhou. Já se deru rovnou na stranu druhou. Mně je to fuk. V životě mě nenapadlo, abych čenichal po téhle stopě. To mi připadá jak klíč k určování rostlin. Á, panáček tu nemá motivaci, a přitom by tu měla být. Tak to musí být lebeda. Mou nejoblíbenější knihou je Beckettův *Murphy*. Je v knize nějaká hrdinova motivace? Žádná. I když na druhou stranu, přece z čehokoli, co je o hrdinovi napsáno, je možno odvodit nějakou motivaci. Mluvíme o tom samém? A pak taky co je pro jednoho nejasné, může být pro druhého jasné. Kdyby všichni přijímali text stejně, tak to literatura zabalí. Proč by pak někdo psal? Anebo že by právě tohle stejné přijímání někomu vyhovovalo? Tolik otázek...

No, nemají to bohemisté lehké.

Ale pojďme dál, ať nezabloudíme.

8. ledna se pěkně rozčapkovalo *Metro*. Nevím, zda to souvisí s celkovou změnou v ještě daleko více inzertní tiskovinu, ve které je normálního textu poskrovnu. Spíše je to ale náhoda. Tak se čtenáři dozvěděli, že *Česko si připomíná spisovatele Karla Čapka*. Poté že letošní Čapkovu cenu získal Ivan Klíma. Titulkem *Josef dotahuje Karla* je oznámeno, že výstavu Josefa Čapka na Pražském hradě navštívilo přes 55 000 lidí

Květy

Kawamata

(ale čtenáři si nemají myslet, že Karlem je míněn bratr, alébrž Karel IV., vlasti otec). No a nad tím vším kraluje článek, jehož první věta zní: *Mezinárodní rychlík Karel Čapek, který jel včera z německého Norimberku do Prahy, srazil na železničním přejezdu mezi stanicemi Praha-Smíchov a Praha-Velká Chuchle zhruba padesátiletého muže.* Doufejme, že se nejmenoval Čapek.

Ale pojďme dál, ať nezabloudíme.

O pár dní později, 11. ledna, čtvrtý den sněhové kalalamity. Každý, kdo má v Praze někde nějakou pneumatiku, vysílá ji do ulic na přehlídku. Ti bez aut a motorek vyvážejí alespoň míchačky na maltu a káry. Je to tak poctivé, být solidární se všemi ostatními a trpělivě trčet v zácpách.

Kdyby nedej bože tenhle stát postihla nějaká opravdová kalamita nebo válečný

Titulkem *Josef dotahuje Karla* je oznámeno, že výstavu Josefa Čapka na Pražském hradě navštívilo přes 55 000 lidí (ale čtenáři si nemají myslet, že Karlem je míněn bratr, alébrž Karel IV., vlasti otec). No a nad tím vším kraluje článek, jehož první věta zní: *Mezinárodní rychlík Karel Čapek, který jel včera z německého Norimberku do Prahy, srazil na železničním přejezdu mezi stanicemi Praha-Smíchov a Praha-Velká Chuchle zhruba padesátiletého muže.*

Vy taky vidíte hned ve
všem únos. Tyhle
spiklenecké teorie už mě
fakt nudí. Prostě se na
zadním sedadle dotýčný
moc klepal, nebo nahlas
zpíval, nebo šustil
bonbony, což samozřejmě
řidiči na klidu nepřidá.
Tak byl odsunut do kufru,
to je přece úplně
normální. Mě taky jednou
otec vyhodil z auta, lépe
řečeno jsem si musel
vlézt do úložného
prostoru v trabantu.
Dneska snad už ani lidé
nemohou nikoho vézt
svázaného provázky
v autě. Hned je z toho
revoluce. K soudu s těmi
šířiteli poplašných zpráv.
Za tohle jsme přece
neplnili náměstí!

konflikt, většinu obětí bude mít na kontě náhle probuzená supermobilita občanstva. Historie nedělá audity těch, kteří položili v zápasech o svobodu životy. Protože svoboda je přece poznána nutností...

Stroupežnický by měl z našich fu-
riantů radost!

Ale pojďme dál, ať nezabloudíme.

Když vyšla v nakladatelství Paseka *Kniha o prdu*, zaradoval jsem se velice. Člověk si může o rehabilitaci říci sám, nebo to za něj udělají pozůstalí, ale co v případě třeba fyziologických procesů. Protože taková kniha nemůže být v některých kapitolách nikdy dopsaná, přikládám výpisek z četby:

Tichou podvečerní chvílku přehlušilo brutálně dlouhé a hlučné uprnutí kdesi ve vzdálené vaně. Zahanbilo mě to, jako kdybych já sám byl původcem. Velryba postřehla moje rozpaky a shovívavě se usmála. „To je příroda,“ řekla, „prdy jsou bahenní plyn. Dobře hořejí. Modrým plamenem.“ „Tys to někdy zkoušela?“ „Ty ne?“ žasla Velryba. „Ty ještě nikagda nežapalil prd svůj?“

(...)

*Prd vzplál. Modrý plámenek zatřeptal se křehce a váhavě nad hladinou pose-
tou mrtvými faraony. Teď už to nebyla la-
ciná vana v panelákové koupelně, ale les-
ní jezírko s rusalkou a bludičkami. Překvapila mě subtilnost jevu, spíše bych se nadál, že jí budou vod prdele divoce šlehat dvoumetrový plameny. „Teď ty,“ řekla dy-
chtivě. Nesměle vypustil jsem tichý prd. Pak ještě jeden, trochu hlučnější, ale stejně se to nepovedlo. „Tak dělej něco,“ řekla ne-
spokojeně. „Zapal to ty,“ navrhl jsem, „to-
bě to jde líp. Máš v tom cvik.“ Strašně se začervenala. „Cizi prdy nezapaluju ja. Je-
nom své.“ „Proč bys nemohla zapálit můj
prd?“ „Poněvadž stydím se ja.“*

Petr Chudožilov: *Lahvová pošta*. Jan
Placák – Ztichlá klika, Praha 2008.

Ale pojďme dál, ať nezabloudíme.

Nemohu si pomoci, ale zase musím komentovat článek z *Metra*. 12. ledna ráno jsem byl v Lindavské ulici u Čimického háje v Praze 8 a v tu samou dobu, jak napsaly ten den odpoledne internetové servery a o den později i jmenované noviny, tam našli policisté v kufru auta spoutaného muže (při bouračce na křižovatce ulic Čimická a Pod Čimickým hájem). Zpráva je převzatá z ČTK, nejspíše tedy vyšla i jinde. Mluvčí policie uvedla: „Nelze vyloučit, že se dotýčný stal obětí únosu.“

Vy taky vidíte hned ve všem únos. Tyhle spiklenecké teorie už mě fakt nudí. Prostě se na zadním sedadle dotýčný moc klepal nebo nahlas zpíval nebo šustil bonbony, což samozřejmě řidiči na klidu nepřidá. Tak byl odsunut do kufru, to je přece úplně normální. Mě taky jednou otec vyhodil z auta, lépe řečeno jsem si musel vlézt do úložného prostoru v trabantu.

Dneska snad už ani lidé nemohou nikoho vézt svázaného provázky v autě. Hned je z toho revoluce. K soudu s těmi šířiteli poplašných zpráv. Za tohle jsme přece neplnili náměstí!

P. S.: Už druhý den se domněnka potvrdila. Šlo o únos, byť zpackaný. Nicméně stále platí, že žijeme ve státě, v němž by ti, kteří auto řídili, jistě vyhráli soudní spor o to slovo „únos“. Buď by dokázali, že vůbec neměli tušení, že v kufru někoho vezou, nebo že sice vezli někoho svázaného v kufru, ale vůbec si nebyli vědomi, že by se to tomu dotýčnému nelíbilo. Lidi přece mají různé úchylinky. A my děláme, slavný soude, dobré skutky.

Ale pojďme dál, ať nezabloudíme.

V anketě o nejlepší knihu roku, jejíž výsledky uveřejnily *Lidové noviny* na konci roku, se na 2.–3. příčce umístila kniha Ivana Klímy *Moje šílené století* a výběr z časopisu *Sešity* (celým názvem

Sešity pro mladou literaturu, později *Sešity pro literaturu a diskusi*, 1966–1969).

Tyhle sešity se v NARPĚ neprodávaly (kdo neví, co to byla NARPA, pak tedy čti národní papírnictví). Odtud by mohl vzniknout název NARPI, tedy národní písemnictví. Ale to je asi blbost. I když kdo v?

Celkem vyšlo 33 čísel, další jen v maloučkém nákladu, po 35. číslu zbyly na světě jen sloupcové korektury. Kdo neví, co to je, tak to jsou vlastně první korektury, ve kterých se ještě dalo přehazovat odstavce. Ve stránkových korekturách to šlo sice taky, ale za cenu rozbití sazby, což při její tzv. horké variantě znamenalo pro sazeče infarktový stav.

O *Sešitech* toho bylo v poslední době bohudíky napsáno celkem dost. „Bohudíky“ píšu proto, abych tím vyjevil, že v první dekádě po roce 1989 adoračně-vzpomínkové aktivity zvládl nejlépe ze všech časopis *Tvář*. Nechci tedy opakovat už uveřejněné.

První poznámka je spíše hypotetická. Nevím, zda je úplně nejlepší varianta, aby výběr z něčeho, co vycházelo před lety (přesně řečeno uplynuly od té doby dvě generace čtenářů, což je důležitá míra), uspořádali tehdejší aktéři. Na první pohled to vypadá logicky. Logicky, pokud by šlo o jakousi vzpomínku či připomínku. Ale pokud chceme něco minulého integrovat do současného, představoval bych si, že by to měli spíše učinit ti, kdo nejsou k objektu vázání pevným předivem vzpomínek a vztahů, kdo s ním spojili část svého života (v případě Petra Kabeše a Jaroslava Kořána i pobyt ve vyšetřovací vazbě). Asi nejlepší varianta (i když samozřejmě neufinancovatelná) by bylo, kdyby vznikly výběry dva. Jeden od aktérů, druhý od současných, na objektu (jakž takž) nezávislých editorů. Je zcela možné, že výběr by byl shodný, a já bych z toho vyšel jako idiot. Proč ne? Za poznání je nutné pykat.

Druhá poznámka patří zřetelně odlišnosti „stavby“ *Tváře* a *Sešitů*. Vypsal jsem si jednu symptomatickou ukázkou z *Tváře* (2/1968). Bohumil Doležal v recenzi na Kabešovu sbírku *Mrtvá sezóna* píše i toto: „Se ztrátou ideologie, ztrátou motivistických kontur (ať už jejich vlastní hodnota byla jakkoliv pochybná) šla ruku v ruce snobská literátština, dodnes prezentovaná např. v časopise *Sešity*.“ Předem je nutno konstatovat, že Doležal se ve svém psaní nepohnul ani o milimetr, jen změnil žánr. Nevím, zda je to úplně dobře.

Z *Tváře* ideologičnost přímo čpí, což ve druhé polovině 60. let znamenalo, že literáti zaplňovali prostor, který třídní boj zdecimoval. Z krátkodobých hledisek to bylo efektivní, z dlouhodobých úplně špatně. Chyby tohoto pohledu na literaturu sklízíme dodnes. I Doležal to pochopil, do literatury se už nemíchá. Taktéž by stálo za větší analýzu, jak říkají badatelé, jak se tento tehdejší tvářistický prostor přelil po roce 1989 do české politiky (na Hradě i v podhradí). To, že oba polistopadoví prezidenti byli v týmu *Tvá-*

ře, se nedá odbýt jen tak. Z toho však plyne, že je nutné se také nebát říct: literatura měla v *Tváři* roli jen jakési barvy k maskování. S výrazy „motivistická kontura“, „snobská literátština“ tehdejší recenzent z dnešního pohledu tvoří jen druhou stranu pokusů o sestrojování šému k ožívování golema socialistického realismu. Tenhle boj se stejnými prostředky, v nichž jsou baterie s opačnými póly, ale přináší spoustu kolaterálních škod. V tomto punktu má *Tvář* daleko blíž k tehdejším *Literárním novinám* (*Literárním listům*, *Listům*).

Sešity místo toho tiskly především literární texty. Kromě jmen tehdy známých se tu objevily desítky jmen „zatím“ písmena jenom pokoušející. A dnes jsou tito tvůrci páteří české literatury. V dobrém i ve zlém. Už mám politiky za literaturou se skrývajících plné zuby, proto jsou pro mě *Sešity* stále čerstvé, kdežto *Tvář* je sběratelskou zajímavostí (přiznávám, že ve velké míře za to mohou aktivity tvářistů v uplynulých 20 letech, včetně jednoho osobního setkání s Emanuellem Mandlerem v prosinci 1989).

Výběr z 33 1/2 čísel časopisu uspořádal Petr Kabeš za spolupráce Jaroslava Kořána a Dušana Karpatského (Gallery, Praha 2009).

Jakub Šofar

Sešity

Z antikvariátních banánovek

O
zvířa
tech
a
lidech

Josef Kafka se
narodil 25. 10.
1858 v Rokycanech,
zemřel 3. 5. 1929
v Praze. Přírodovědec,
zoolog, ředitel
geologicko-paleontologických sbírek

Národního muzea, žák Antonína Friče. Přispěl k rozvoji pstruhařství

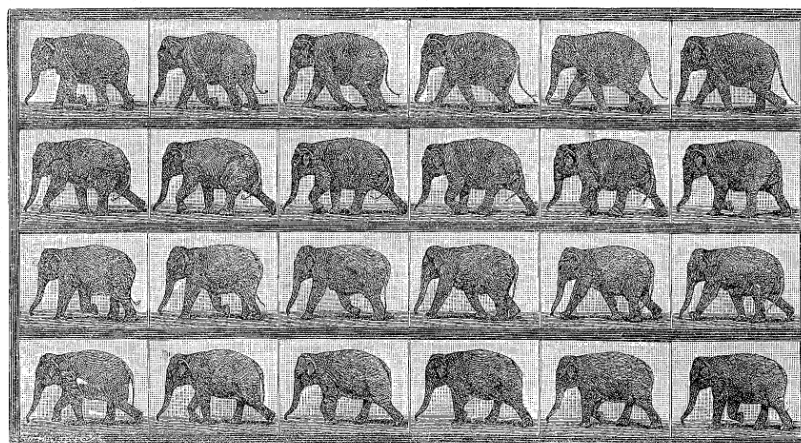
a kaprového hospodářství. Zasloužil se o založení časopisu Rybářský věstník a nejstaršího fotografického časopisu Fotografický věstník. Byl členem Spolku pro vydávání laciných knížek českých, redigoval Hlavní katalog a průvodce Národopisné výstavy československé 1895. Napsal řadu průvodců, které opatřil vlastními fotografiemi. Jeho hlavními odbornými díly jsou Mechovky země české a Zvířena českých rybníků.

Největší sluha člověka slon

Ľov slonů

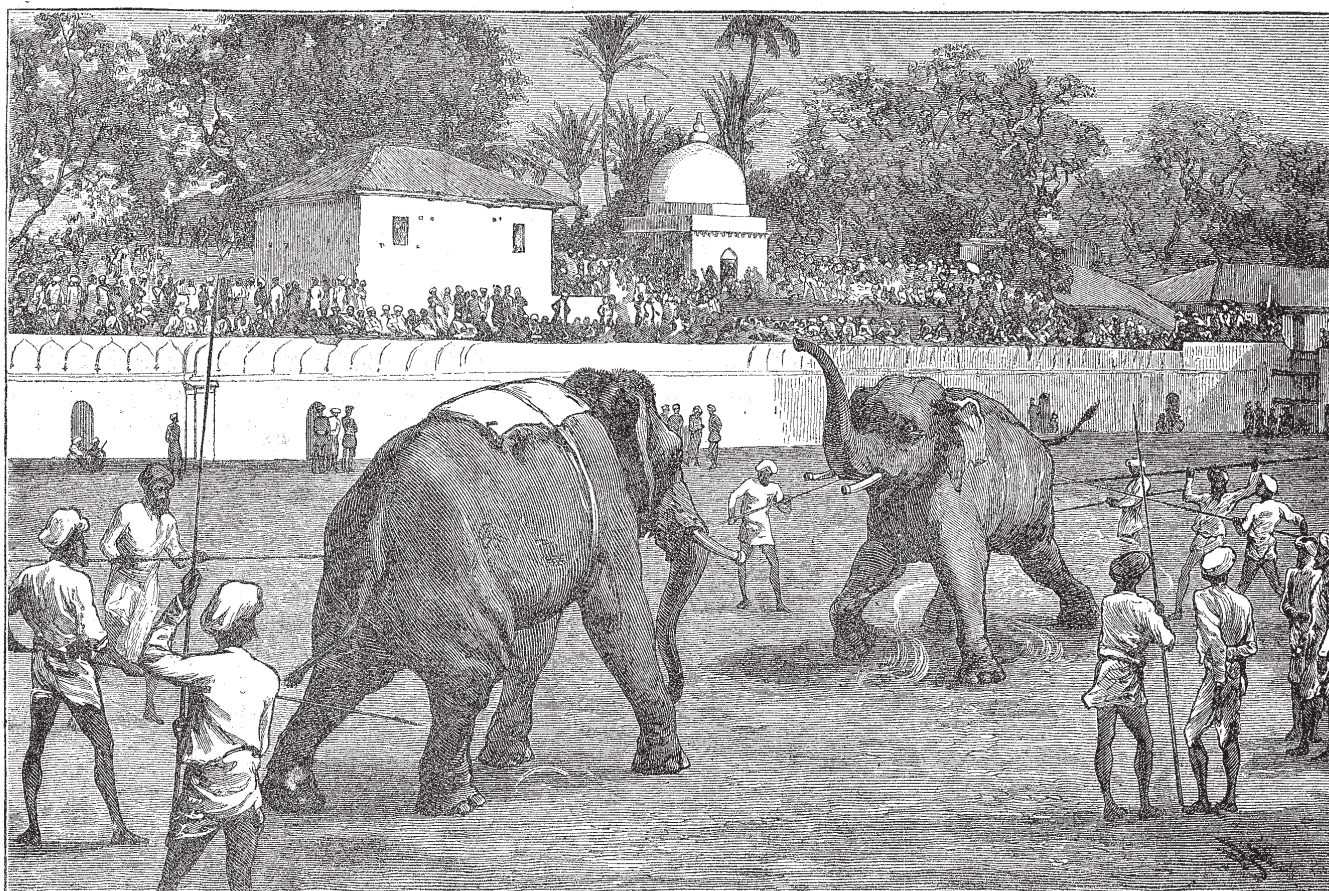
Hindové jsou v této práci mistři. Druhdy kočovali ji jako robotu svých podmanitelů Evropanů, dnes jsou za ni placeni; vznikla mezi nimi třída lovců sloních, v níž s otců na syny dědí se obdivuhodná zručnost, obezřetnost, chladnokrevnost i lstivost, s jakou k dílu tomu jest vycházeti. Zvláště Panikiové na severu ostrova Ceylonu jsou v té příčině proslulí. Jako dobrý pes stopu jelena, dovedou sledovat stopy slonů a určit z nich sílu stáda, velikost jednotlivých jeho členů, vystopované zvíře dovedou pak jak a kam jim libo. Dle potřeby uvádějí je v strach nebo zuřivost, aby v příhodném okamžiku vrhli mu

Obr. 26. Běh slona ve 24 okamžikových pořadných fotografiích.

na nohu smyčku z kůže jelení neb buvolí vyrobenou. V čase poměrně krátkém dovedou

ukrotiti zuřivost zajatce, je až podivuhodno; ohněm, kouřem jej nejprve zaleknou, vyhla-

I. příloha k „Dalekohledu“, sv. V,

Zápasy slonů v indickém cirku.

dověním a žízni i stálým znepokojováním způsobují u něho ochabnutí sil a poddajnost, a když tato se dostaví, prokazují mu největší laskavost, aby si jej naklonili.

Čas lovu slonův nastává, když pole rýžová jsou oseta a nežli dostaví se žně. Nejprve vypravuje se lid, jehož úkolem vymýtití pěšiny pro honce, zbudovati ohrady, do kterých sloni mají býti vehnání a vůbec připraveni loviště. Zkušení lovci vyhledají pro ohradu příležitostné místo, nejlépe takové, které leží poblíž vody na cestě, kterou sloni častěji do koupelí svých se ubírají. Ohrada – také corral neb kedda zvaná zřizuje se velmi opatrně, aby nebylo ji vidět a nebylo patrno, že se vůbec na místě nějaká změna stala, jejíž poznání by slony jistě zaplašilo. Třeba pečovat, aby kůly ohrady kryty byly podrostem a stromy. Koly 20–25 cm silné, 5–6 m dlouhé zatloukají se na 1 m hloubky do země, tak aby muž mezi nimi proklouznouti mohl, pak spojují se příčnými trámcí, které zevně opírají se vidlicemi, do půdy opřenými, tak aby nárazem ze vnitř ohrady nemohla býti proražena. Jak patrno, musí to býti stavba pevná. Však více než na pevnost hradby spoléhá se na ustrašení zvířat, která plně své síly nevyužijí, i na zručnost lovců, kteří zajatce záhy připoutají. Kdyby jedna neb druhá naděje selhala, neodolala by ohrada útoku slonů. Stalo se již nejednou, že ji prorazili a uprchli. V ohradě, obvykle asi 150 m široké i taktéž dlouhé, ponechává se se strany, s které příchod slonů se očekává, otvor, který rychle zásuvnými trámy může býti uzavřen.

Obr. 34. Ohrada k chytání slonů.

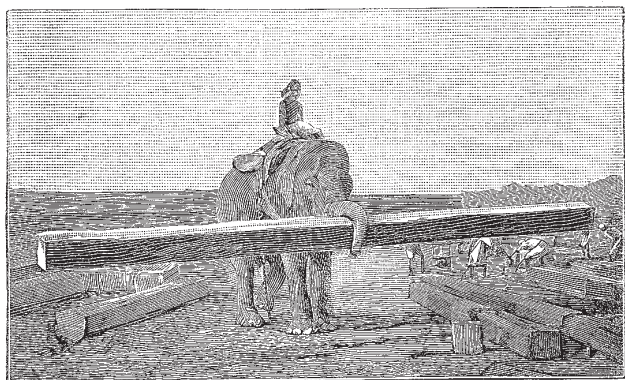
vřen. Od tohoto otvoru po obou stranách cesty, kterou sloni přihnání býti mají, táhne se ohrada, pečlivě krytá, ještě kus dopředu, aby slon jemuž do vrat ohrady se nechce, nemohl stranou uprchnouti. Corral je takto připraven a počíná práce lovcův. Z prostory, často mnoho mil v okruhu měřící, mají býti sloni sehnáni, aby náklad i práce s lovem spojené se vyplatily.

Sloni nesmějí při tom nápadně býti znepokojováni, neboť jinak hned dají se na útěk směrem opačným. Nenápadně a velmi zdlouha tlačí honci k ohradě několik stád z různých stran; když pak již sloni pozorují že se něco děje a začíná se probouzení jejich odpor, nutno teprve přikročiti k prostředkům nápadnějším. Tu se léč kol do kola há-

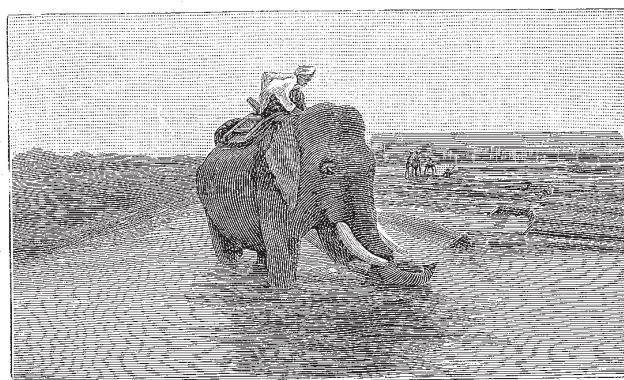
jí ohni, jež ve dne v noci se udržují; počet honců stupňuje se na 2–3 tisíce, vůdci jich provádějí přísný dozor, aby každý honec byl na svém místě, celá džungle protkána je stezkami, aby bylo snadné spojení na všechny strany léče. Nejmenší nedopatření může zničiti práci mnoha týdnů. Tak kruh konečně obléhající honců obklopí stádo slonů tak, že oba kraje kruhu dostihnou hranic corralu. V tu dobu léč má již jen asi hodinu cesty šíře a očekává se již jen znamení k závěrečnému štvání.

Dostavují se také krotcí sloni, zapůjčení od radžů (knížat), chrámů a vlády, aby při chytání divokých slonů pomáhali.

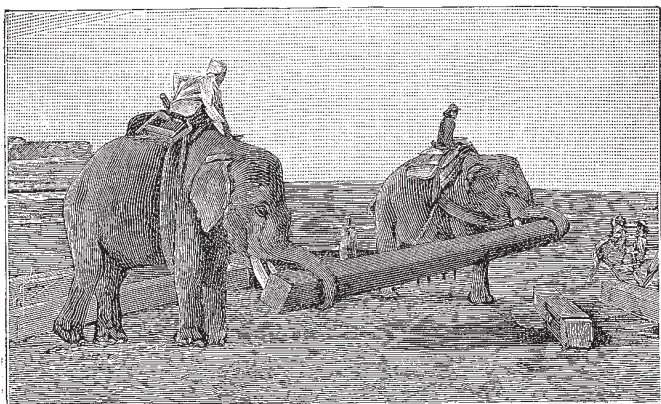
Nasává noc. Hrobové ticho vládne džungli. Shromáždění tisícové honců a lov-

Obr. 21. Slon nese kládu na klech a přidržuje si ji rypákem.

Obr. 22. Slon plaví kládu přes vodu.

Obr. 24. Sloni v páru dopravují nejtěžší břevna.

ců mluví šepem, jen chvílemi zafrká některý slon nebo zapraští větev, kterou ulomí, aby se pásl. Náhle zavzní v tichu lesním volání stráží, víření bubnů a střelba z ručnic. Z nejvzdálenějších konců ženou se sloni k otvoru corralu stále blíže, se každým krokem vzrůstá hlomoz, křik a střelba v ohlušující vřavu, vůdce sloního stáda vyrazí vyděšen z džungle k vratům a za ním se hrne celé stádo. Se všech stran ke kolům corralu staví se honci s hořícími pochodněmi; sloni ženou se nejprve k druhému konci, ale narazivše na odpor vracejí se, aby dostihli vrat, avšak ta již jsou zatarasena. Shledavše, že nemohou uniknout, vrážejí do těžkých dřevěných pilířů, od nichž je znovu odhánějí honci za ohlušujícího jekotu a plápolání pochodní a praskotu hluché střelby.

Dlouho trvá, nežli pozná stádo marnost svého úsilí a srazí se v jednu tlupu do prostřed keddy a stojí nehnutě, tiše, sklesle, odávajíc se svému osudu. Strážce kolem ohrady se sesilují, ohně po celou noc udržují a vše připravuje se s klidem na příští den, kdy nastává nový úkol.

Ráno ohně uhasly a brána keddy nepozorovaně se otvírá a dva krotcí, k lovu cvičení sloni, osedlaní každý vůdcem a sluhou vcházejí tiše do ohrady, zatím co brána za nimi zapadá. Jezdců na slonech sedících si divocí sloni ani nevšimnou a tito mohou libovolně řídit činnost zvířat. Za nimi plíží se po zemi okař. Zdánlivě nevšímavě běře se lovec slon ku předu, postávaje chvílemi a ukusuje trávy, a přibližuje se tak konečně

k vůdci stáda; za ním a posléz pod ním prolézají okaři, jenž vrhne oko na zadní nohu vyhlédnutého divokého slona; druhý konec lěčky upevněn je na krku slona lovce, i jakmile se podaří okaři nohu slona upoutati, prchne, slonům ponechávaje další práci. Jeden, k němuž je chycený slon upoután, táhne jej od stáda, druhý staví se mezi něj a stádo a tlačí jej pryč k stromu 30–40 metrů vzdálenému, kde první slon kličku kolem stromu otočí a zajatce těsně ke stromu upoutá. Můžete si představit, že tomuto není to lhostejno a jak vyvádí; skáče, vzpírá se, co mu stojí v cestě láme a drtí, ale nic naplat, na konec podléhá přesile svých civilisovaných soudruhů, kteří jej pevně drží mezi sebou, že může opět přiblížit se okaři, aby upoutal i druhou nohu zajatce, pak obě přední k okolním stromům a kolům. Když zajatce opustí krotcí soudruhové, uznává teprve celou tíhu své situace a tu pak po několik hodin poskytuje namáhání jeho se od-poutati kruté divadlo. Mohutné stromy, k nimž je připoután, chvějí se od kořenů po koruny, ale nic naplat, konečně i jeho úsilí je zlomeno, dostavuje se skleslost a po něja-

kém čase bude ze zuřivce poslušný a rozumný sloha, který snad již za rok přijde na lov svých dnes ještě v džungli volných soudruhů. Osud jeho sdílejí i ostatní zajatci. Pak vháň se do ohrady druhé, třeba i třetí stádo a konečně je ohrada plná připoutaných slonů. Pouta jejich se zdokonalí tak, aby mohli snadno ke krotkým soudruhům býti připojeni a nohy se jim mohly odpoutati; pak je dovádějí po jednom k vodě a ke krmení vždy ve společnosti krotkého slona, který i později napomáhá vydatně při jejich výchově.

V Africe loví se slon živý pořádku; jen v rozlehlých stepích asbarských na horním Nilu, odkud přichází živý do zoologických zahrad evropských. Lov provozuje se tu však ukrutněji hlavně tím způsobem, že lovci zabíjejí matky, aby se zmocniti mohli jejich mláďat. Tato však nezřídka podléhají svízelným obtížným dopravám podle Nilu k moři Středozemnímu.

Připravil
Michal Šanda

Obr. 25. Dostihy slona s koněm, lamou a automobilem. Slon vítězem.

Obr. 37. Veselý trojlístek sloni.
(Skupina cvičených slonů v cirku.)

Extase československého filmu

Hokej v československém filmu 30. a 40. let

„Samej hokej, samej puk, a že se strejda dře, to je ti fuk...“ Pan Kubr (Jindřich Plachta) kárá svého synovce sportmana (Josef Král) ve filmu Sňatková kancelář.

Sport byl populárním tématem nejstarších československých zvukových snímků. Dominantní pozici zastával fotbal, který byl hlavním syžetem filmů Muži v offsidu (1931), Naše jedenáctka (1936) nebo Klapzubova XI (1938) a okrajově se objevil i v dalších titulech. Vedle atletiky (Škola základ života, 1938), veslování (Pán a sluha, 1938) nebo sportovního létání (Dokud máš maminku, 1934) byl vyhledávaným sportem také hokej. V měsíci

olympijských her je tento zimní fenomén tedy jasnou volbou pro Extase československého filmu.

Hokej se objevuje celkem ve třech filmech z období let 1930 až 1949 – jedná se o komedie Sňatková kancelář (1932), Mazlíček (1934) a Polibek ze stadionu (1947). Po všimněme si dat vzniku jednotlivých titulů – první dva vznikly kolem roku 1933, kdy do Prahy poprvé zavítalo mistrovství světa v ledním hokeji. To byla samozřejmě velká sportovní i společenská událost, vždyť před Československem mistrovství pořádaly mimo jiné z dnešního pohledu nehokejové země jako Belgie (v rámci olympijských her v Antverpách v roce 1920 – jednalo se o oficiálně vůbec první světový šampionát) nebo Polsko (v roce 1931). Mistrovství přispělo k popularizaci této kolektivní hry u nás i proto, že československý národní tým na něm získal bronzové medaile.

Tento šampionát byl významný i z jiného důvodu – do dějin se zapsal jako první celosvětová hokejová akce, na které neuvítěla Kanada. Zlaté medaile v Praze získali Američané, kteří se od té doby radovali z ví-

těžství na světovém šampionátu pouze jednou – v roce 1960 na domácím turnaji ve Squaw Valley.

V roce 1933 se samozřejmě hrálo jiným systémem než dnes – na mistrovství byly tři základní skupiny, z nichž se dva nejlepší týmy kvalifikovaly do dvou čtvrtfinálových skupin. USA a Kanada byly do čtvrtfinále nasazeny přímo. Nejlepší dva celky z každé skupiny pak postoupily do semifinále, které se hrálo vyřazovacím způsobem. Československý tým v semifinále prohrál s Kanadou 0:4, ale v boji o bronz zdolal dvěma brankami Josefa Malečka Rakousko 2:0. Jméno Josef Maleček je pro nás důležité. Tento všestranný sportovec (vrcholově se věnoval také tenisu – reprezentoval ČSR i v Davis Cupu – nebo atletice) se totiž objevil i ve dvou prvorepublikových filmech – kromě Sňatkové kanceláře to byl také reklamní snímek Tři muži na silnici (1936).

Ve Sňatkové kanceláři si zahrál hokej v barvách týmu LTC Praha, za který velkou část kariéry nastupoval. V krátké sekvenci hokejového zápasu jej můžeme snadno rozpoznat, protože jako jediný z hráčů hraje s čepičkou. Ostatní playeri podle dobové normy nenosí helmy ani jiné pokrývky hlavy, a to ani v případě brankářů. Snímek o sňatkové kanceláři Vrků zapříisáhlého odpůrce sňatků z lásky Josefa Kubra (hraje ho Jindřich Plachta), která vyrábí manželství jako na běžícím pásu, propagoval kromě ledního hokeje také běh na lyžích. Exteriéry z Krkonoš a scéna, kdy Kubrův sportovně založený synovec hledá na horách svého strýčka běžkaře amatéra, patří přitom k nejlepším z celého filmu. Druhou devizou je pak fragment hokejového zápasu, který vyniká dynamickým střihem. Do hokejových záběrů se přitom pustil režisér, který byl také průkopníkem fotbalu ve filmu. Byl to Svatopluk Innemann, kdo jako první v Mužích v offsidu použil autentické záběry z fotbalového zápasu a primát mu náleží díky Sňatkové kanceláři také v oblasti ledního hokeje.

Hlavním sportsmanem ve filmu je Kubrův synovec Pepík, amatérský hokejista, o kterém píše sportovní tisk a který nasázel v přáteláku se Švédy osm branek. Tuto postavu přitom ztvárnil neherec Josef Král, populární prvorepublikový sportovec, který vynikl především jako bruslař. Král sice nepůsobí ve své roli herecky nejjistěji, ale přinesl do filmu osvěžující prvky. Jednak je prototypem trénovaného sportovce, jakého bychom z fyziologického hlediska mezi našimi prvorepublikovými herci našli stěží, jednak jeho divadlem nepoznamenaná mluva je přirozeným, nikoli stylizovaným (jako v případě profesionálních herců) záznamem tehdejšího pražského dialektu.

V baťovském krátkometrážním snímku Tři muži na silnici (1936) byl už hlavní nehereckou hvězdou Josef Maleček, který zde tentokrát dostal i mluvenou roli, a nutno říct, že vedle Vlasty Buriana, Hany Vítové a Čenka Šlégla obstál se ctí. Děj této reklamy je vcelku jednoduchý: V zatáčce se málem srazí dva automobily, které

přítom vylekají cyklistku, která spadne z kola a podvrtně si kotník. Řidiči obou vozů jsou Burian a Maleček. Když oba zjistí, že se nic vážného nestalo, vychválí společně výrazné přednosti pneumatik značky Baťa.

Zajímavé je, že Maleček je v popiscích k tomuto filmu prezentován jako sportovec, nikoli jako hokejista. Podstata vrcholového sportu byla ve 30. letech jiná, než je dnes, a prvorepublikový hokejový reprezentant rozhodně nebyl jediným sportsmanem daného období, který by se vrcholově věnoval více sportům. Stačí připomenout třeba Jaroslava Drobného, který se v roce 1947 stal mistrem světa v hokeji a v roce 1954 (už jako emigrant reprezentující Egypt) vyhrál Wimbledon. Tato sportovní dichotomie vycházela z velké části i z přírodních podmínek, neboť hokej i tenis byly brány jako sezonní záležitosti.

Film Mazlíček patří k oblíbeným komediím s Hugem Haasem v hlavní roli a hokej se zde, podobně jako ve snímku Sňatková kancelář, objevuje jen jako jakési atraktivní zpestření děje. Haas ve snímku, který společně s režisérem Martinem Fričem také napsal, hraje postavu utáplého vězeňského knihovníka Aloise Pecha alias maminčina mazánka Lojzicka, který šetří v klidu domova a stereotypní práce všechnu svoji životní energii, aby ji na konci příběhu ze sebe náraz vychrlil. A důvodem je samozřejmě žena. Nesmělý hrdina šťastnou

Hokejová pravidla se v lečtém změnila, ve 30. letech například třetina trvala pouze patnáct minut a hráči nenosili helmy. Ale buly je stále buly.

... ve snímku Polibek ze
stadionu se objevují
také sportovní reportéři
v autotematických
rolích. Tento jev není ve
starých
československých
filmech vůbec
neobvyklý, stačí si
vzpomenout, v kolika
fotbalových filmech se
objevil jako komentátor
či reportér Josef Laufer.

Hana Vitová, Josef Maleček a Vlasta Burian
v batovském reklamním
snímku Tři muži na silnici
(slečnu nepočítaje).

náhodou (jak jinak by se takové trdlo taky s někým seznámilo) potká energickou Marcellu (hraje ji Adina Mandlová), která je jeho přesným opakem. Zatímco Lojzíček se sotva udrží na bruslích, Marcella hraje závodně hokej, a to dokonce jako brankář. Ano, chcete-li vidět Adinu Mandlovou, jak v haškovském rozkleku likviduje jednu soupeřovu šanci za druhou, pusťte si tento film. Kdo na neškodné Lojzíčkově dvoření však zareaguje, je Marcellin žárlivý přítel, hokejista Eddy (Otto Rubík), silácký typ, který by se neztratil mezi bitkaři dnešní NHL. Ani on však nemůže zastavit rozjetého věžeňského knihovníka po jeho energetické proměně na konci filmu, a tak vše samozřejmě dobře dopadne.

Zatímco první dvě zmíněné komedie přispívají k popularizaci samotného sportu, snímek Polibek ze stadionu už se týká reálií konkrétního mistrovství. Byla to totiž opět pražská Štvanice, kdo hostil první poválečné mistrovství světa v roce 1947, a Československo zde získalo svůj premiérový titul mistrů světa. Slavné vítězství se nerodilo lehce. Čechoslováci sice rozdrtili Rumunsko 23 : 1, a Belgii dokonce 24 : 0, ale v klíčovém souboji prohráli 1 : 2 se Švédskem, které bylo při neúčasti Kanady největším

nápadníkem hokejového trůnu. Vše se zdálo být ztraceno, jenomže poslední zápas s rakouským outsiderem, který už měl být jen závěrečnou formalitou turnaje, Seveřané nezvládli. Svůj životní výkon totiž v tomto utkání podal rakouský brankář Josef Wurm. Jeho neskutečné zákroky dovolily švédskému týmu vsítit pouze jediný gól, a protože Rakušané z ojedinělých protiútoků skórovali dvakrát, mohli se společně s našimi fanoušky radovat z nečekaného vítězství. Výhra 2 : 1 přinesla našim jižním sousedům bronzové medaile a pro československý tým znamenala naději na první titul. A když si naši reprezentanti poradili 6:1 s nevyzpytatelnými Američany, mohlo se začít slavit.

Tento příběh o nečekané pointě zdánlivě ztraceného turnaje je základem zápletky komedie Polibek ze stadionu. Po vítězném zápase Rakušanů totiž v důsledku euforie políbí hlavní postavu filmu, zubaře Jana Vaněčka, neznámá dívka. Tento nevinný výjev však zachytí filmová kamera a v kině jej pak ve filmovém žurnálu spatří Vaněčkova snoubenka Lída. Masové médium má v tomto případě opravdu silný účinek, neboť oba milence rozhádá a vede k ohňostroji žárlivých scén a komických situací.

Polibek ze stadionu je jedním ze dvou hraných filmů, které alespoň částečně zachycují podobu dnes už zaniklého média filmového týdeníku. Předchůdce televize měl přítom v českých zemích silnou tradici.

Zatímco Polibek ze stadionu prezentuje konkrétní výstup filmového zpravodajství, snímek Kariéra matky Lízalky (1937) ukazuje tvůrčí proces jeho vzniku. V dané sekvenci redaktor či kameraman filmového žurnálu hledá kolegu, který by s ním pro filmový žurnál natočil kadeřnické závody. Spolupracovníky přitom shání ve filmových ateliérech – tvorba hraných a zpravodajských (či v dobovém diskurzu také dokumentárních, základy československého dokumentu těžší právě z filmového zpravodajství) příspěvků je zde prezentována jako do značné míry

propojený jev. Ostatně sám režisér redaktori říká, že jej bude potřebovat jako kameramana pro svůj příští film. (A stačí také připomenout skutečnost, že například Karel Degl byl zároveň filmovým kameramanem a tvůrcem Deglova žurnálu.)

Příspěvek z kadeřnických závodů pak redaktor a jeho spolupracovník natáčejí na jednu kameru; za kamerou točí redaktor, zatímco asistent stojí u ostření. Podle redaktorových slov si asistent za tuto výpomoc vydělal 150 korun, což byla na danou dobu poměrně slušná částka. Vždyť dělník v podání Jiřího Voskovce ve filmu Hejrup! (1934) uvádí, že byl zvyklý vydělávat 150 korun týdně. Po natočení příspěvku je pak v rámci filmu naznačen také proces kontrolní projekce, která probíhá rovněž v prostorách ateliérů. Natočené záběry jsou pouštěny jako němé; ostatně zvuková Aktu-

alita měla premiéru až právě v roce vzniku filmu Kariéra matky Lízalky.

Zatímco v tomto filmu kameramany, redaktory i filmaře hrají profesionální herci, ve snímku Polibek ze stadionu se objevují také sportovní reportéři v autotematických rolích. Tento jev není ve starých československých filmech vůbec neobvyklý, stačí si vzpomenout, v kolika fotbalových filmech se objevil jako komentátor či reportér Josef Laufer. Legenda rozhlasové žurnalistiky neschází ani v tomto hokejovém snímku a společně s ním si zde zahráli také reportér Československého rozhlasu Ota-
kar Procházka a slovenský redaktor a rozhlasový reportér Štefan Mašlonka (pracovní název tohoto snímku zněl Zavínil to Mašlonka?, což odkazovalo k nešťastné medializaci zmíněného polibku, který se nakonec propracoval do finálního názvu). Všichni tři

reportéři si pak zahráli ještě ve středometrážním snímku Kouzelný míč (1949), který se týkal zase pro změnu fotbalu. Inu, všestranní nebyli tehdy pouze sportovci, ale i sportovní novináři.

Rokem 1949 první slavné období československého hokeje končí. Část úspěšného týmu, který získal i stříbrné medaile na olympijských hrách, zahynula během leteckého neštěstí nad kanálem La Manche v listopadu 1948. Mužstvo kolem Konopásky, Zábrodského či brankáře Modrého sice ještě vyhraje v roce 1949 mistrovství světa ve Stockholmu, ale o rok později bude většina týmu odsouzena ve vykonstruovaném procesu za vlastizrady k mnoha letům vězení. Hokej pak ze světového výsluní i z domácí kinematografie na několik let zmizí.

Michal Kliment

Adina Mandlová jako hlavní adepta na post reprezentační jedničky pro příští mistrovství světa.

Expanze americké laskavosti

O
extasi
expa
nzi
a
exkurzi.
A
o Godotovi

Američan Jon Davis žije šestnáct let v Česku. Naučil se za tu dobu pít pivo, chválit Čechy a tvrdit o všem a všech, že jsou milí či nezapomenutelní. V čem se naopak Jon zdokonalil příliš nenamáhal, je slovosled a skloňování.

A právě na váhavém klopýtání českou deklamací je vystavena celá komika Davisovy knihy *Sousedi*. Po prvním příběhu působí takový handicap roztomile, ale nakonec člověka dostihne pořádně (a asi typicky český) pocit, že Davis měl raději než do kvalitního papíru investovat do jazykové korektury.

„Hlavní důvod, proč jsem chtěl Zlín vidět je, že moje babička dlouho bydlila ve čtvrti Chicaga, která byla stavěna úspěšným průmyslníkem. Měl, přesně jako Tomáš Baťa, stejné sen moderní urbanismus.“

Češi jsou podle Davise ohromný národ, žádní tuponosí knedlíkáři. Na rozdíl od předsudky nezátížených Američanů sice nedoceníme vtípky v Kafkově *Proměně* (což je jediná – ale docela upejpavá a zahlazená – výtka, kterou proti nám

Davis vznáší), ale jinak si hezky máváme na nádražích, slušně se zdravíme ve výtazích a přejídáme se o Vánocích. Skvělé! Na druhou stranu si myslím, že fantastičtí, srdeční a inspirativní by Davisovi připadali i retardovaní dvouhlaví kanibalové.

První a nejlepší povídka *Sousedí*, podle níž dostala knížka název, vzbuzuje ve čtenáři naději, že i ostatní příběhy budou sice jednoduché, ale nako dotážené. Tato doufání se brzy ukážou jako lichá, takže třeba v povídce *S hranolkama, že jo?* se dozvíme, jak v jedné pražské hospodě Jon nezištně tlumočil a tlumočil, pak dotlumočil a odešel, aniž by v některé pasáži došlo alespoň k nějaké miniaturní, docela neznatelné kolizi, kde by se k sobě všichni zúčastnění nechovali tak nesnesitelně vstřícně a slušně.

Nepochybuji, že Jon Davis je bodrý a příjemný chlápek, ale ani všechna dobrosrdečnost, co ji státy mají, na kvalitní knížku postřehů a příběhů prostě nevystačí. Sorry.

Klára Kolářová

Tato doufání se brzy ukážou jako lichá, takže třeba v povídce

S hranolkama, že jo? se dozvíme, jak v jedné pražské

hospodě Jon nezištně tlumočil a tlumočil, pak dotlumočil

a odešel, aniž by v některé pasáži došlo alespoň k nějaké

miniaturní, docela neznatelné kolizi, kde by se k sobě všichni

zúčastnění nechovali tak nesnesitelně vstřícně a slušně.

Exkurze do německé kuchyně

Mohu Vás pozvat na trochu germánské kuchyně? V brněnském divadle Reduta uvádí Arnošt Goldflam vybraných pět aktovek Thomase Bernharda pod souhrnným názvem Německý oběd (přičemž původní menu jich obsahovalo sedm). Jak název naznačuje, společným tématem jsou německy mluvící země (Rakousko a Německo) a jejich minulost spojená především s druhou světovou válkou.

Všemi aktovkami se prolíná nacismus a jeho symboly – hákové kříže, antisemitismus a xenofobie. Je zajímavé, jak dochází k propojování jednotlivých scén, které dohromady tvoří jednotnou dějovou linii. Někdy nalezne divák spojení v rozhovorech jednotlivých postav, jindy právě v oněch symbolech, třeba když v opěradlech židlí jsou zabudované hákové kříže a na otočných panelech se objevují diktátoři dalších zemí.

Autor si v textu pohrává s kritikou společnosti, následně se vysmívá nacismu a používá další pobuřující prvky, které později přispěly k tomu, aby ve své domovině dostal přízvisko Nestbeschmutzer (ten, kdo špiní hnízdo). A aby byl v zahraničí obdivován.

Málokdy se nám naskytne příležitost, aby se z divadelní inscenace stala televizní show, která v nás vyvolá pocit, že už nejsme v divadle, ale v televizním studiu. Soutěžní hru s názvem Všechno, nebo nic mají pod svou taktovkou výřečný moderátor (Petr

Panzenberger) a jeho svůdná pomocnice slečna Monika (Nora Erika Stárková). Monika zpívá na playback známé namixované písně, zatímco průvodce soutěží je vtipný, akční a profiluje svou roli nuceně příjemným hlasem. Spolu tvoří tu „nejsuprovější“ konferenciérskou dvojici.

Soutěžícími jsou prezident, premiér a ministr zahraničí, což už samo o sobě je předpoklad k absurdnímu průběhu. Martin Sláma ztvárňující prezidenta působí jako sebevědomý hezounek, Václav Vašák v roli premiéra vévodí mnoha slovy o ničem a ministr zahraničí v podání Vladimíra Krátkého je zde vylíčen jako senilní moula. Thomas Bernhard (a Arnošt Goldflam) zde vznáší aktuální kritiku na reprezentanty státu, kteří jsou schopni udělat cokoli, jen aby jim zůstalz moc a peníze – dokonce i vlézt pro hlasovací lístek do roury, kterou protéká močůvka. Nejenže jsou soutěžící zesměšňováni na nejvyšší úrovni, nejenže musejí skákat v jutových pytlích, exkluzivní show také odhalí jejich pravý vztah k německé minulosti. Ano, na jevišti samozřejmě zvedají pravici a znovu pozdraví dnes již mrtvého vůdce „heil Hitler!“.

Thomas Bernhard napsal za svůj život 18 celovečerních her, z nichž nejznámější jsou Velikáni (první překlad Slavně divně), Ignorant a šílenec, Síla zvyku, Minetti, Zdáni klame, U cíle, Nad vrcholky všemi klid, Jednoduše komplikované, Světánápravce. Bernhardovi hlavní hrdinové jsou tragikomické osobnosti, povětšinou kolaborující

zpěvačky, artisti, herci, muzikanti, pro něž je příznačná falešná sebepyšnost – herec se vidí jako úžasná nejlepší divadelní jednička, zatímco publikum ho vnímá spíš jako postavu hroznou, trapnou a průměrnou. Tyto postavy jsou ambivalentní; pro Thomase Bernharda bylo dramaticky důležité napětí mezi dvěma póly – první je kompletní pravdivost postav a druhý totální sebelež.

Bernhardovy aktovky jsou zkrátka o roztodivných lidech – od těch nejprostších až po nejvýše postavené – a ti většinou působí tragikomicky. Se všemi se můžete v současnosti setkat v brněnské Redutě.

Německý oběd je rychlým a dobrým pokrmem pro dva a více lidí, vhodným právě teď za chladných zimních večerů. Labužníci mohou okusit tento pokrm v Divadle Reduta (Národní divadlo Brno) 9. února, 10. března, 6. dubna nebo 5. května od 19.00. A pokud vám menu à la Thomas Bernhard zachutná, mohu vám jídelníček ještě zpestřit o další porci v podobě Síly zvyku Městského divadla Brno. Poprvé byla uvařena 12. září 2009 a o servírování se postarala tentokrát Hana Burešová. Přeji dobrou chuť!

Michaela Macková

Více informací naleznete na www.ndb.cz. Premiéra 23. října 2009 v divadle Reduta. režie: Arnošt Goldflam, dramaturgie: Dora Viceníková, hudba: Miloš Štědroň, scéna: Tomáš Rušin, kostýmy: Kateřina Bláhová, pohybová spolupráce: Hana Halberstadt.

**Čistě a zřetelně
působící scéna Davida
Marka tak jemně
odkazovala k významům
obsaženým v textu, mezi
nimiž dominuje téma
nikdy nekončícího
čekání na něco, co
nepřijde.**

Divadelní moderna v hávu post-moderny

Nová scéna, dlouholeté sídlo Laterny magiky, přešla od 1. ledna 2010 pod patronaci Národního divadla. Nicméně cílem tohoto architektonicky nekompatního a divadelního umění ne zcela vyhovujícího prostoru je vytvořit svou vlastní dramaturgickou linii, nezávislou na honosné reprezentativnosti Velké scény. Produkce Nové scény, jak již napovídá sám její název, by měla od samé novoty jen zářit. Budoucí inscenace mají být svěží, nové a zaměřující se na experimentální tvorbu, nový cirkus nevyjímaje.

První premiérou Nové scény však nebyla žádná dramatická novinka, nýbrž notoricky a celosvětově známé Beckettovo Čekání na Godota. Tato volba není překvapivá v případě, že titul budeme pojímat z hlediska jeho popularity a jeho otevřené kompozice. Díky ní může interpret uvolnit uzdu své tvůrčí fantazie a vdechnout život netradičnímu dílu.

Režisér Michal Dočkal, jak sám prohlásil, vidí ve hře Čekání na Godota jevištní báseň o lidském údělu. Svůj osobní lyrický vztah však k revolučnímu textu divadelní moderny nedostál. Godota přenesl na jeviště ve značně odlehčené formě, která jako by vyzývavě apelovala na své okolí – „hlavně nepsychologizovat!“. Psychologických hlubin ani výšin se od Godota na Nové scéně nedočkáme. Cílem inscenace není těžce se probíjet existenciálním nánosem umě rozloženým mezi stále se opakujícími a zdánlivě nelogicky řazenými replikami, mezi ni-

miž se jako světlo poznání zjevují promluvy odvolávající se na lidské utrpení, beznaděj a bezvýchodnost z životní prázdnoty. Tato rovina je v inscenaci částečně obsažena, nicméně není myšlenkovým epicentrem, které by vysílalo významové vlny do okolí a šířilo tak filozofické dusno.

Problém inscenace není v nedostatečném filozofickém vhledu, ale především v její nekompatibilitě. Děj, který se odehrává na jednom místě, v neurčitém čase a z neurčitých důvodů, si vyžaduje jisté zhuštění, koncentraci do jednoho tematického bodu, zúžení myšlenky, zkrátka sbíhavou perspektivu, která by dala hře řád a učinila ji tak srozumitelnější. Dočkal ve své režijní koncepci zvolil postup opačný. Děj roztránil v duchu postmoderny na malé scénické kusy, které se čím dál více vzdalovaly jedné silné scelující myšlence.

Dočkal se snažil Godota opřít především o herecké výkony představitelů dvou hlavních postav Estragona a Vladimíra, tedy Davida Matáska a Davida Prachaře. Stylizování kostýmů do role soudobých bezdomovců byli schopni tíživost Beckettova textu odlehčit, nadsadit a zbanalizovat.

Matásek i Prachař vytvořili řadu vtipných scének postavených na jednoduchých klaunských gezech (vzájemné střídání klobouků, prskání rozžvýkaného jídla do obličeje, plácání se v bahně, pití vody ze špinavé boty, pitvoření se). Matásek se jako Estragon stylizoval do infantilního, úzkostlivého a věčně rozbolavělého pesimisty, za-

(Godot na Nové scéně)

tímco Prachař volil polohu pružného a energického optimisty neztrácejícího naději v příchod Godota. Ze svých rolí často vystupovali a snažili se o vtipnou improvizaci. Velmi rychle tak ale přešli do polohy, v níž zbytečně afektovaně přehrávali. Díky častým skokům ze hry do improvizace a mnohdy i do reality (v situacích, kdy se přímo obraceli do publika a komunikovali s ním), ztrácí inscenace řídící tempo a nahozené repliky ulpívají v prázdnu jako nepodstatné. I přesto, že se dynamické střídání hereckých poloh může zdát jako akční uchopení situace, opak byl pravdou. Děj se rozmělnil a akce na jevišti začala nudit. Na gagu postavený humor přestal fungovat.

Čekání na Godota na Nové scéně mělo však i řadu kladů. Byly to především originální nápady režiséra Dočekala, který děj hry umístil ne pod strom, jak je psáno v textu, ale na rozbitou autobusovou zastávku, přičemž k zadnímu prospektu scény nechal umístit tři svítící reklamní tabule. V prvním dějství byly v těchto tabulích nainstalovány plakáty s holou vrbou a nápisem „UŽ BRZY“. Ve druhém dějství se jednalo o stejné plakáty, tentokrát však s vrbou zelenou a nápisem „TEĎ“. Čistě a zřetelně působící scéna Davida Marka tak jemně odkazovala k významům obsaženým v textu, mezi nimiž dominuje téma nikdy nekončícího čekání na něco, co nepřijde. Scéna byla napříč rozdělena pásem připomínajícím betonové panely, z nichž v levé části zurčela voda. Zřejmě měla připomínat porouchanou ka-

nalizaci. Tento nápad byl chytře využit ve druhém dějství, kdy panel s kanalizací zmizel a na jeho místě zůstala díra se skutečným blátem. Do této prolákliny pak postupně popadali Estragon, Vladimír i Pozzo (Ondřej Pavelka), přičemž čtvrtá postava Lucky (Jan Kačer) všemu tiše přihlížela. Prachař i Matásek pohybově velmi vkusně a důvtipně využívali kovovou konstrukci autobusové zastávky k lehké akrobacii. Pří- nejmenším mohu zmínit opakováný vis za ruce, který symbolicky odkazoval k ukřižování.

Nová scéna zahájila svou novou existenci inscenací, která sice není obsahově ani formálně ukotvena v jednotné koncepci, nicméně přináší řadu originálních nápadů obsažených ve všech složkách tohoto divadelního díla, herectvím počínaje a výpravou konče.

Veronika Štefanová

Samuel Beckett – Čekání na Godota, režie: Michal Dočekal, scéna: David Marek, kostýmy: Hana Fischerová, dramaturgie: Lenka Kolihová Havlíková, hrají: David Matásek, David Prachař, Ondřej Pavelka, Jan Kačer, Vojtěch Lavička / Vlastimil Kačka

Scéna byla napříč rozdělena pásem připomínajícím betonové panely, z nichž v levé části zurčela voda. Zřejmě měla připomínat porouchanou kanalizaci. Tento nápad byl chytře využit ve druhém dějství, kdy panel s kanalizací zmizel a na jeho místě zůstala díra se skutečným blátem. Do této prolákliny pak postupně popadali Estragon, Vladimír i Pozzo (Ondřej Pavelka), přičemž čtvrtá postava Lucky (Jan Kačer) všemu tiše přihlížela. Prachař i Matásek pohybově velmi vkusně a důvtipně využívali kovovou konstrukci autobusové zastávky k lehké akrobacii.

O
lásce
a jin
ých
běs
ech

Adéla Irma Miencilová Hořkosti

Čekej

Ještě k tobě přijdu
Ještě za tmy
I když si dám na čas
Přijdu

Počkej na mě
I když se rozeznáme stěží
Jeden od druhého

Počkej na mě
Znova přijdu

Však víš
Mučí mě ta málost času

Počkej na mě
Na pokraji sil
Přijdu

I když víc mi není povoleno...

Děšť

Promoklá ulice a stromy
Chodci v průchodech
Čekají

Pouliční lampy
Tak docela nejistě
Odráží světlo od zámecké ulice
Ulice vedle náměstí

Vzduch je těžký
Po meruňkách a mechu

Prší
A chodci rolníci se bojí

O sklizeň
Prý se možná roztrhne přehrada
A pohltí i slunce
Dnes v noci na ulice
Už nikdo jen tak nevyjde

Děšť
Vlhkými prsty vyklepává tu píseň
Tu tichou melodii
Kolen ohnutých k bradě
Dívání do dálky
Děšť
Pán v pláštěnce

Prší
A mlha se rozprostřela po obzoru
Na vrásčité kopce
Druhý týden nemoci
Sklízím
Utržené srdce

O lásce a jin ých bēs ech

Hořkosti

Hořkosti

Má slova nejsou ptáci
A tak neklovou na nebeskou bránu

Má slova nejsou ošetřovatelky, mudrcové
Nejsou osvícenci, čarodějky

Hořkosti,
má slova nejsou.

Mizí a mizí.

Nejvyšší hořkosti,
Má slova nejsou.

Čekání na pošťáka

Čekám na pošťáka
Posedávám
Z vlasu na vlas
Celé hodiny
Už se v jejich odlesku
Ani nepoznám

I když se někdy bojím že přijdou
Temní a nesmyslní
Veselí a hraví
Plní tuku
Protimluvní

Zabalení do poštovních listin
Plní pochopení
Plní tajemství

Oznámkování hlavou královny

Přijdou a zeptají se
A já odpovím

Čekám na pošťáka
Celé hodiny
Z vlasu na vlas
Snad nepřijde

„Máte pravdu,
v zeměpisném kontextu
Malé Asie a časovém
kontextu prvních století
po Kristu má spirála
velice specifický význam.
Jako znamení ji používala
tajná gnostická sekta,
jejíž členové si říkali...”

Štěpán
Kučera

Jidáš byl
ufon

(úryvek
z rukopisu)

Štěpán
Kučera

Jidáš byl
ufon

(úryvek
z rukopisu)

v.

„Sleduje nás?“ zeptala se Ipek.

„Nevidím moc přes ten taxík,“ na to Robert, „ale řekl bych, že ne.“

Chvilí jeli mlčky.

„Určitě už litujete, že jste mi dala svoje telefonní číslo,“ řekl Robert.

„Vůbec ne!“ otočila se k němu Ipek. „Vy mě přivedete ke Kosmovu evangeliu, a to stojí za jeden zničený byt!“

Robert chtěl něco říct, ale pak si to rozmyslel.

„Kam teď pojedeme?“ zeptala se Ipek.

„Potřeboval bych do internetové kavárny. Chci vám něco ukázat...”

„Dobře, nějakou najdeme. Mluvil jste o tom, čeho jste si všiml na té fotografii... Bylo tam ještě něco?“

„Po pravdě ještě něco mě tam zaujalo,“ přikývl. „V rohu pergamenu byla nakreslená spirála.“

„Co to znamená?“

„Spirála může znamenat spoustu věcí, je to velice starý symbol...”

„Já vím, i šneček ji má na zádech,“ přerušila ho Ipek. „Ale co znamená spirála na Kosmově evangeliu?“

„Máte pravdu, v zeměpisném kontextu Malé Asie a časovém kontextu prvních století po Kristu má spirála velice specifický význam. Jako znamení ji používala tajná gnostická sekta, jejíž členové si říkali Probudilí.“

Fiat přešel Attatürkův most a mířil po Kennedyho třídě do historické části města. Na pravo se už od dob sultána Mehmeda II. tyčil palác Topkapı, nalevo se v Marmarském moři koupaly paprsky večerního slunce. Ale Nemo nevnímal kouzlo istanbulského večera, dneska byl připravený zabít. Vtom ve zpětném zrcátku zahlédl povědomé auto. Lazarus! Nemo neváhal, vytáhl revolver, sroloval okénko a vypálil na pronásledovatele několik kulek. Taxikář zbledl a tiše si opakoval, že Alláh je velký.

Čelní sklo se rozstříklo jako kaluž, Johan se skrčil za volantem a přikryl si obličej

rukou, aby si chránil oči. Pak střelbu opětoval. Nemo se včas svezl po sedadle, ale taxikář, který neměl tušení o správném krytí, dostal kulku přímo do zátylku. Nemo se snažil chytit volant, zablokovaný teď těžkým řidičovým tělem, ale než se mu povedlo chroptícího muže odvalit, přišla zatáčka a neovladatelný vůz vrazil do svodidel, udělal neohrabaný kotrmelec a vletěl do Marmarského moře, doprovázený zděšenými výkřiky turistů z oken paláce Topkapi i z druhé strany z výletních lodí.

Takhle zvítězí Nadčlověk nadlidskou rasou! Johan objel kusy svodidel, co se válely na silnici, ubral plyn a z bezpečné vzdálenosti sledoval fiat před sebou.

„V době po Kristově zmrtvýchvstání vznikalo v křesťanském světě mnoho gnostických sekt,“ pokračoval Robert. „Každá z nich měla vlastní výklad Ježíšova příběhu – například kainité uctívali záporné postavy Bible a napsali takzvané Jidášovo evangelium, protože v Jidášovi viděli hrdinu, který se obětoval pro lidstvo. V té době neexistovala žádná hlavní křesťanská doktrína, jednotlivé proudy spolu prostě zápasily o vliv. Nakonec vyhrálo pojetí novozákonního příběhu, jak ho známe dnes, a protože historii píší vítězové, označila církev zpětně všechny ostatní proudy za kacířské a vymýtila je spolu s jejich nositeli.“

„A stejný osud potkal Probudilě?“

„Probudilí jsou nejzáhadnější gnostické sekty. Většina sekt po sobě zanechala nějaké apokryfní evangelium nebo pamflety proti ostatním směrům, a podle toho dneska můžeme rekonstruovat jejich myšlenkový svět. Ale Probudilí po sobě nenechali jedinou písemnou stopu, drželi se v ústraní tak důsledně, že někteří vědci dodnes zpochybňují jejich existenci a označují je za pouhou legendu. Zlomky informací o Probudilích máme jenom z výpadů, které proti nim vedli církevní otcové včetně svatého Augustina. V žádném z těch traktátů se ale nedočteme, v čem konkrétně bylo učení

Probudilých závadné, jako by z nich měli ostatní křesťané takový strach, že se jejich myšlenky zdráhali vůbec vyslovit. Všeobecně se věří, že Probudilí střežili velké tajemství.“

„A to tajemství nám dnes vyjeví Kosmovo evangelium!“ vyhrkla Ipek.

„Nemůžu to vyloučit,“ přikývl vážně Robert Langdon.

Nemo se vynořil z vody. Z čela mu crčela krev, naražené kosti ho bolely, ale to nebylo nic proti bolesti z porážky, kterou mu uštědřil ten nesmrtelný Lazarus. Krauloval ke břehu, než někdo stačí přivolat ambulanci. Do rozbrsku zbývalo necelých devět hodin. Zbývalo mu jediné – ukrytí se v chrámu a počkat, až tam Langdon dorazí. Nechtěl ho nechat zajít tak daleko, ale teď už neměl jinou možnost.

VI.

„Wikipedie je nejspolehlivější informační zdroj,“ poučil Robert Ipek. „Dan ji taky při psaní používá.“ Hledal informace o sedmi křesťanských obcích v Malé Asii. „Víte, když jsem se dozvěděl, že svitek se našel ve vesnici Sart, něco mě napadlo. Jak jsem už říkal, na místě té vesnice leželo starověké město Sardy, jedno ze sedmi měst prvních křesťanů. Těchto sedm měst oslovuje svatý Jan v úvodu svého Zjevení, a když zmiňuje ‚sedm duchů pod trůnem‘, má nepochybně na mysli taky těchto sedm měst.“

„A totéž říká Kosmas!“ doplnila ho Ipek.

„Přesně tak. Jan v listu do Sard vyčítá Sardským vlašnost ve víře. ‚Probuď se a posilni to, co ještě zůstává a je už na vymření!‘ píše doslova. Když si přeložíme Janovu výtku do dnešního jazyka, je její poselství jasné – Sardy jsou plné gnostiků. A jestli Jan používá výraz ‚probuď se‘, je to zjevná nárážka na sektu Probudilých. Jan tím říká

křesťanům, že probuzení, které nabízejí gnostici, je falešné, a člověk se může doopravdy probudit, jedině když přijme Janovu víru. Nepřekvapuje mě tedy, že Kosmovo evangelium vzniklo právě v tomto městě. Přemýšlel jsem ale, jestli i zbylých šest měst skrývá nějakou souvislost s Probudilými.“

„Vůbec jsem nevěděla, že nějakých sedm křesťanských měst v Turecku existovalo...“

„A přesto je tomu tak,“ zvolal Robert v zápalu pedagoga. „Jsou to Efez, Smyrna, Pergamum, Thyatiry, Sardy, Filadelfie a Laodikej.“

„Efez znám, o těch ostatních jsem nikdy neslyšela.“

„Pochopitelně, většina jich má dneska nová jména,“ Robert ukázal na obrazovku počítače: „Efez zůstal, ostatní jsou dnes Izmir, Bergama, Akhisar, Sart, Alesehir a Denizli.“

„Ta města znám!“ rozzářila se Ipek. „Procestovali jsme je s otcem jednou v létě o prázdninách.“

„A teď se podívejte na tohle.“ Robert vygoogloval mapu křesťanských památek v Malé Asii. Pak vytáhl z kapsy fix a kreslil přímo na obrazovku počítače. Neblázněte, vyhodí nás! chtěla ho Ipek napomenout, ale když viděla, co Robertovi vzniká pod rukama, slova jí zaskočila v hrdle. Robert přiložil fix na bod označující Sardy a vedl oblouk do Smyrny; ze Smyrny do Pergama, z Pergama do Thyatir, z Thyatir do Filadelfie, z Filadelfie do Laodikeje a z Laodikeje do Efezu.

Ipek pochopila – to, co Robert právě nakreslil, byla obrovská spirála.

Chvilí oba mlčeli, ochromeni obrazem, který měli před očima.

Pak Robert promluvil. „Probudilí po sobě nezanechali písemné stopy, ale zprávu o své obrovské moci nám podali řečí symbolů. Ostatní církve ve své době tuto zprávu nemohly rozluštit, a tak čekala dvě tisíciletí na někoho, kdo se na ni dokáže podívat z nové perspektivy.“

Johan se ušklíbl.
„Myslím, že si
nedokážeme
porozumět. Myšlenky,
kterým věřím já a moji
předci, pocházejí
nejenom z jiné kultury,
ale řekl bych až z jiné
civilizace. To, co vidáte
v televizních
dokumentech –
plynové komory
a masové hroby -, jsou
jenom vnější projevy,
které ve vaší civilizaci
vytvářejí obraz něčeho
odporného
a barbarského. Nic
nemůže být vzdálenější
pravdě. Moje kultura
vychází z odlišných
kořenů a převyšuje vaši
kulturu, tak jako obři
převyšují trpaslíky.“

Ipek cítila, jak jí naskakuje husí kůže. Jako by se jí ledovou rukou dotklo prastaré tajemství předků. Rozhlédla se po kavárně, aby se ujistila, že se kolem ní neshlukují probuzené kostry mnichů z úsvitu věků.

Robert znovu zvedl fix k obrazovce počítače. „Teď mě napadá, že spirála nemusí končit v Efezu, spirála pokračuje pořád dál...“ Vedl z Efezu oblouk rovnoběžně zakřivený s obloukem mezi Sardami a Smyrnou. Čára ho zavedla do Byzantionu.

„Byzantion... to je dnes... to je...“

„Ano,“ přikývl Robert. „Istanbul.“

Pak přišel zřízenec kavárny a vyhodil je ven, že mu čmárají po monitoru.

VII.

Robert s Ipek zamířili k fiatu.

„Pane profesore,“ ozvalo se za nimi. Otočili se a uviděli Johana, jak je hypnotizuje svýma ledovýma očima. „Jestli se ještě jednou pokusíte o útek, přinesu vám ukázat ne boty, ale nohy pana Browna, které mu vlastnoručně amputuju. Vaše dosavadní chování budu považovat za nedorozumění. A teď mě prosím následujte do auta. Paní docentka bude řídit, my si sedneme dozadu. Myslím, že si máme si o čem povídat.“

Robert s Ipek se nezmohli na odpor a nastoupili do vozu. Johan podal Robertovi velkou obálku s fotografiemi všech listů Kosmova evangelia. „Času nemáme vaší vinou nazbyt, tajemství Kosmova svitku budete muset rozluštit tady.“

„Potřebuju vidět originál rukopisu,“ zkoušel Robert získat čas. „Důležitý je i stav pergamenu, podle toho se například pozná, jestli nejde o podvrh.“

„Text je čitelný i z fotografií,“ řekl Johan. „Starosti o pravost rukopisu prosím nechte na nás.“

Robert pochopil, že prohrál, a začal si prohlížet fotografie jednu po druhé.

„Kdo to vlastně je Nadčlověk?“ otočila se k Johanovi Ipek. „Četla jsem o něm něco

u Nietzscheho, ale myslím, že váš přístup je poněkud víc praktický než jeho...“

Johan se ušklíbl. „Myslím, že si nedokážeme porozumět. Myšlenky, kterým věřím já a moji předci, pocházejí nejenom z jiné kultury, ale řekl bych až z jiné civilizace. To, co vidáte v televizních dokumentech – plynové komory a masové hroby –, jsou jenom vnější projevy, které ve vaší civilizaci vytvářejí obraz něčeho odporného a barbarského. Nic nemůže být vzdálenější pravdě. Moje kultura vychází z odlišných kořenů a převyšuje vaši kulturu, tak jako obři převyšují trpaslíky.“

„To je velice domýšlivé!“ zamračila se Ipek.

„Ani trochu. Nejlíp to kupodivu vystihl jeden Žid. Napsal takovou povídku, jmenuje se Proměna a hlavní postava se v ní změní z člověka v brouka. Pak samozřejmě nedokáže komunikovat se svým okolím a ničemu kolem sebe nerozumí. Tak dopadá váš svět, když se pokouší komunikovat s naším. Je to absolutní změna paradigmatu. Nekočné jinde.“

„Zmasakrování milionů lidí není změna paradigmatu!“ odsekla Ipek.

„O tom přesně mluvím, o té nemožnosti porozumění,“ odpověděl Johan. „Podívejte tam na tu mešitu. Můžeme se přít, jestli je velká, nebo malá, ale shodneme se na tom, že to je mešita a že má určité rozměry. Pro tuto chvíli tedy existujeme ve stejném paradigmatu.“

„To mi nemusíte vysvětlovat, učím na vysoké škole,“ ohradila se Ipek.

„Chci se dostat k tomu, že naše světy se míjejí v základních věcech. Naši vědci prokázali, že vesmír je udržován v chodu věčným zápasem mezi ledem a ohněm v nekonečnu. Tenhle princip určuje i děje tady na Zemi. Před statisíci a možná miliony let na naší planetě žila civilizace obrů, Nietzsche jim říká Nadlidé. Tím, čím byli oni, se můžeme stát i my při další srážce ohně a ledu. Led je dědictví nordického člověka a ve velkém zápase zvítězí. Hitler to očekával a po-

kusil se na tu událost připravit Zemi, ale dostal špatné propočty a síla ledu se obrátila proti němu během tažení v Rusku. Skutečná srážka dvou vesmírných principů nastane až teď.“

„Dvacátého prvního dvanáctý dva tisíce deset...“ pochopila Ipek.

„Přesně tak,“ přikývl Johan. „A árijská rasa s pomocí Kosmova evangelia ovládne vesmír.“

VIII.

Johan se obrátil k Robertovi. „Na co jste přišel, profesore?“

„K analýze dva tisíce let starého, řecky psaného rukopisu potřebuju víc než pět minut,“ ohradil se Robert.

„Nemáme čas. Řekněte mi, co víte. Ještě než se dostanu k panu Brownovi, můžu vyzkoušet amputování končetin na vaší přítelkyni, takže vám radím, abyste byl sdílný.“

„Dobře,“ vzdychl Robert. „Začnu tedy první větou. ‚Milost vám a pokoj od synů božských, kteří jsou a kteří byli a kteří přicházejí, i od sedmi duchů před jejich trůnem a od Jidáše, věrného svědka, prvorozeného z mrtvých a vládce králů země.‘ Ta věta pochází ze Zjevení Janova a Kosmas v ní změnil tři slova. Ta slova jsou: synové božští a Jidáš.“

„Co to znamená?“

„Co teď řeknu, bude znít velice odvážně...“

„Do toho, profesore.“

„Při analýze výrazu ‚synové božští‘ vycházím z prací předního evropského vědce Ericha von Dänikena. Ten zkoumal Starý zákon, kde se narážek na božské syny vyskytuje víc. V knize Genesis se píše toto,“ Robert rád dával na odív svoji fotografickou paměť. „Když se lidé počali na zemi množit a rodily se jim dcery, viděli synové božští, jak půvabné jsou dcery lidské, a brali si za ženy všechny, jichž se jim zachtělo.‘ Výraz

‚brali si za ženy‘ samozřejmě znamená ‚spali s nimi‘. A dál se tu píše: ‚Za oněch dnů, kdy synové božští vcházeli k dcerám lidským a ty jim rodily, vznikaly na zemi zrůdy, ba ještě i potom. To jsou ti bohatýři dávnověku, mužové pověstní.‘“

„Bohatýři dávnověku, mužové pověstní,“ opakoval si Johan, „to musí být Nadčlověk, civilizace obrů!“

„Je pravda, že výraz pro ‚zrůdy‘ se ve starších vydáních bible překládal jako ‚obři‘,“ pustil Robert.

Johan mu visel na rtech, na čele se mu perlil pot.

„Pokračujte!“

„Däniken vyvozuje, že ‚synové božští‘ byli příslušníci mimozemské civilizace a že z jejich spojení s pozemskými ženami vzešla civilizace bohatýrů, nebo chcete-li obrů.“

„Mimozemšťané?“ zarazil se Johan.

„Co vám na tom přijde divného?“ vložila se do výkladu Ipek. „Jenom v galaxii, kterou obýváme my, existuje mezi deseti a patnácti miliony planet podobných té naší. Jsou vzdálené třeba několik stovek světelných let, ale jsou složité ze stejné hmoty, mají podobnou atmosféru a mají i svoje Slunce, kolem kterého obíhají. V celém vesmíru, tedy v tom vesmíru, který jsme zatím stačili poznat, je odhadem jeden bilion planet totožných se Zemí. Pravděpodobnost, že tyto planety obývají bytosti podobné lidem, je téměř stoprocentní.“

„Chcete říct, že Nadčlověk je dílem ufonů?“

„UFO znamená neidentifikovatelný létající objekt, my vědci pro obyvatele cizích planet používáme výraz mimozemské civilizace.“

Johan chvíli mlčel a vstřebával, co se právě dozvěděl.

„A co ten Jidáš?“ obrátil se pak znova k Robertovi.

„Z toho, co jsem zatím přečetl, soudím, že...“

Johan i Ipek hltali každé jeho slovo.

„Říkal jsem, že to bude znít odvážně...“

„Řekněte to, profesore.“

„Roberte...“

„Totiž, ehm, zdá se, že Jidáš byl ufon.“

„Dobře,“ vzdychl Robert. „Začnu tedy první větou. ‚Milost vám a pokoj od synů božských, kteří jsou a kteří byli a kteří přicházejí, i od sedmi duchů před jejich trůnem a od Jidáše, věrného svědka, prvorozeného z mrtvých a vládce králů země.‘ Ta věta pochází ze Zjevení Janova a Kosmas v ní změnil tři slova. Ta slova jsou: synové božští a Jidáš.“

O
lásce
a jin
ých
běs
ech

Pupence

Kaštany zavřely oči,
zbyly jen pupence;
asi se nechtěly dál dívat
na bídu lidství kolem.

Zima letos přijde brzy.

Kate
řina

Kom
orád
ová

Mezi
časí

výběr básní z rukopisu

Z perspektivy

Říká se, že JEJÍ ňadra
jsou tak akorát do JEHO dlaní.
Patriarchální perspektiva objektu
zaměřená na subjekt.
Nikoho ještě nenapadlo podívat se
na komplex absentujících ňader matky
pohledem subjektu.

*„Tvoje ruce jsou tak akorát
pro moje ňadra.“*

Cynik II.

Nazvals mě cynikem;
jen ti asi nedošlo,
že jsi pouze sklídl,
co zaseli ti před tebou.

Systém

Zhroucení systému má jedinou výhodu:
slabí vymřou,
nepřizpůsobiví se přizpůsobí,
nebo pojdou taky,
a silnější zesílí.

Ať žije světová hospodářská krize.

Zhroucení systému má jedinou výhodu;
chyba si nevybírá,
padni, komu padni,
oko za oko, srdce kus za játra,
protože já svoje srdce nevsázím,
kontaminace opět prokázána.

Ať žije svoboda.

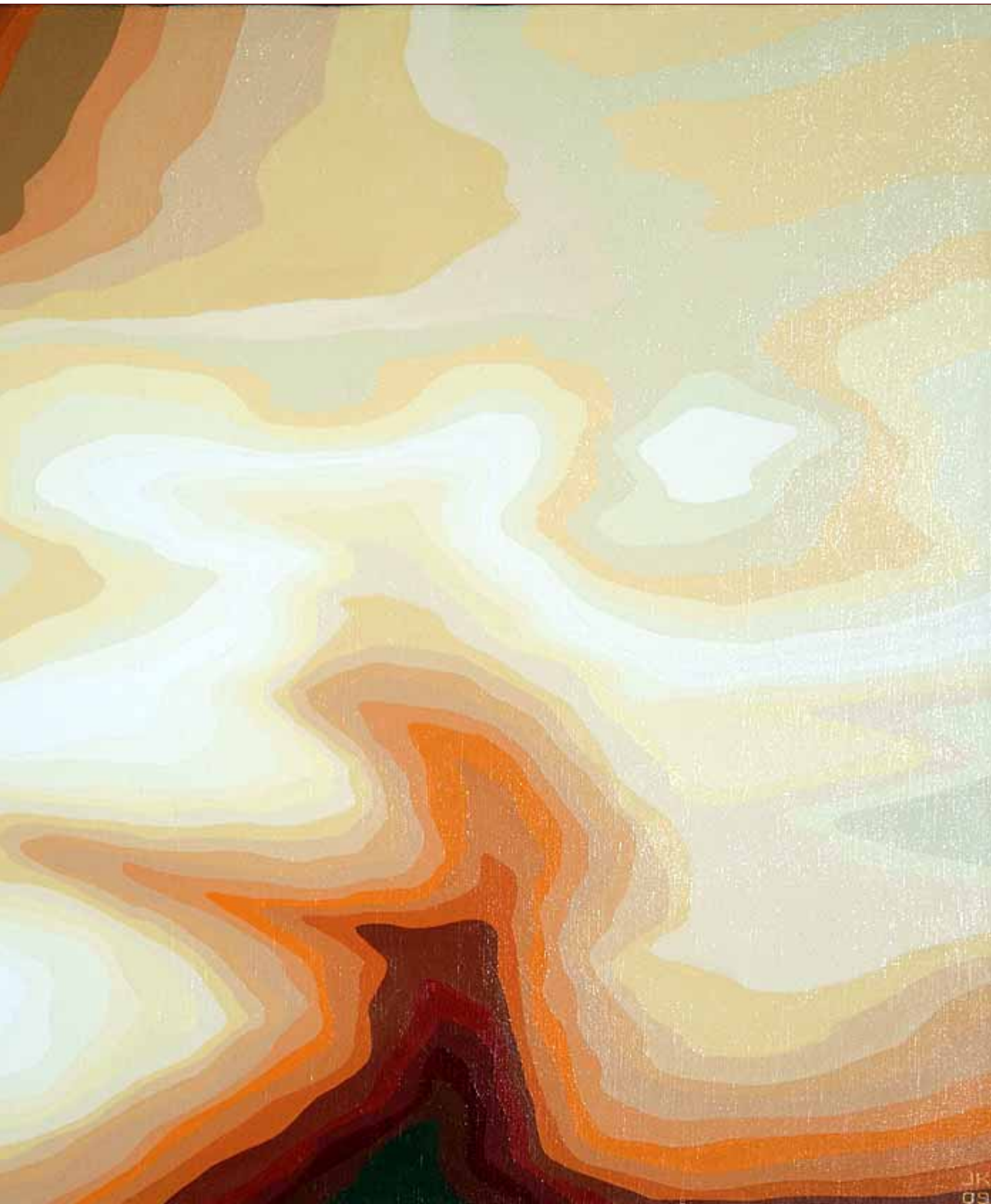
Jiří Kučera

Jiří Kučera (1974)
vystudoval na
Akademii výtvarných
umění v Praze.
Dlouhodobě se zabývá
tématem krajiny. Ve
své práci využívá
grafické prvky mapy
a na obrazech se
objevují jakési
orientační body
– abstrahované znaky
půdorysu lidských
obydlí, vodních
pramenů, hranic
a cest. Do mapy určité
lokality vkládá vlastní
tvary, mění její
barevnost a rozvíjí
symbolický jazyk
obrazu konkrétního
místa a jeho významu.

Subjektivní krajiny

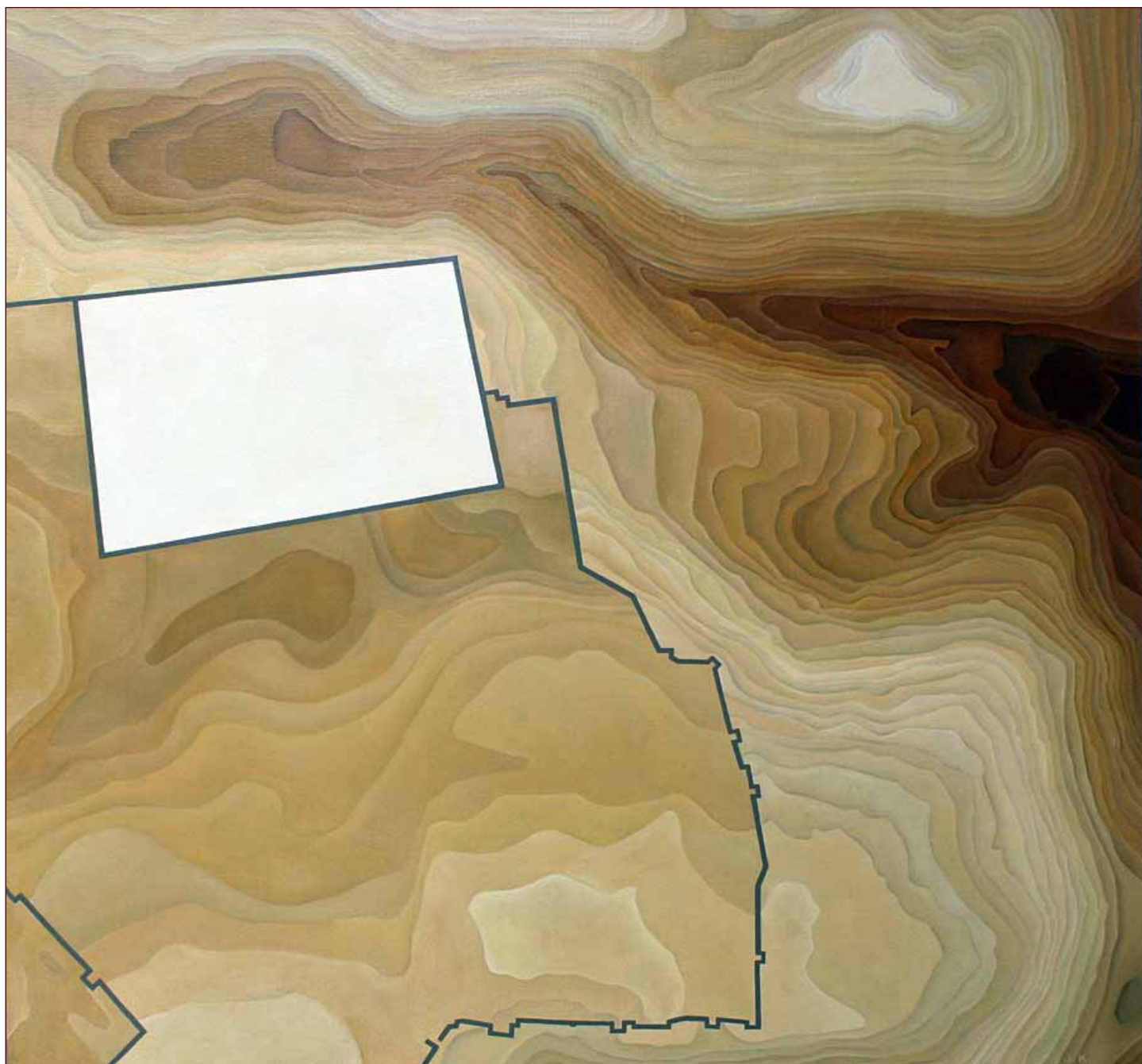
Oriental

Za Mrtvým mořem

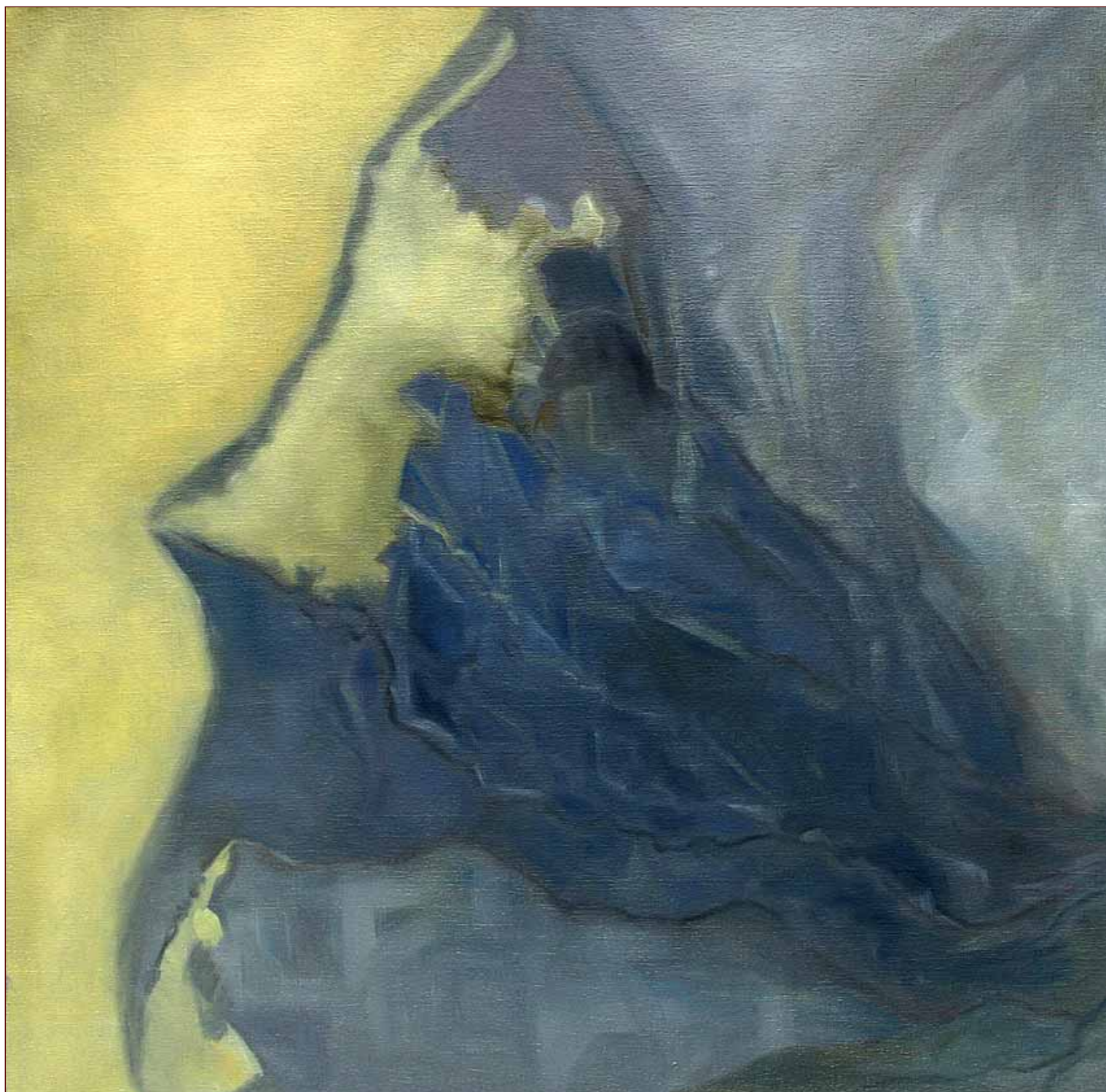

Topografie Jeruzaléma

Egyptská krajina

Delta

Bez názvu

V příštím čísle (vychází 1. března 2010)

rozhodně nenajdete:

Ukázku z nového rukopisu Lan
Pham Thi

Rozhovor s Danem Brownem

Stejného šéfredaktora

Na shledanou příště!
Ne za pomeňte!